41. Wielki Post – przygotowanie do Wielkanocy

Joel, prorok Starego Testamentu, nawoływał: **[To mówi Pan]: Nawróćcie się do Mnie całym swym sercem, przez post i płacz, i lament. Rozdzierajcie jednak serca wasze, a nie szaty! Nawróćcie się do Pana Boga waszego! On bowiem jest łaskawy, miłosierny, nieskory do gniewu i wielki w łaskawości, a lituje się na widok niedoli.** *(Jl 2, 12–13)*

Tymi słowami wzywał Izraelitów do pokuty, która nie miała być widoczna tylko w ich zewnętrznym postępowaniu, ale przede wszystkim w zwróceniu się całym sercem do Pana Boga, czyli miała polegać na nawróceniu.

Te same słowa wybrzmiewają w czasie liturgii słowa Środy Popielcowej, która rozpoczyna okres czterdziestodniowego przygotowania do Triduum Paschalnego – przeżywania misterium męki, śmierci i zmartwychwstania Pana Jezusa. Wskazują one na charakter pokutny tego okresu, określanego w roku liturgicznym Wielkim Postem.

Misterium – z j. łac. *tajemnica.*

Liczba czterdzieści w Piśmie Świętym ma znaczenie symboliczne i oznacza czas: pokuty, postu, modlitwy, oczyszczenia, nawrócenia, oczekiwania, odrodzenia do nowego życia, przygotowania oraz zakończenia cyklu, po którym następuje radykalna zmiana. Nie zawsze jednak czas przygotowania do świąt paschalnych obejmował czterdzieści dni. W II w. trwał tylko 40 godzin. W III w. rozciągnięto go na cały tydzień i związano z praktyką codziennego odczytywania fragmentów Męki Pańskiej, zaś w IV w. – na czterdzieści dni upamiętniających pobyt Jezusa na pustyni. Zaczynał się wtedy sześć tygodni przed Wielkanocą. Liczba czterdziestu dni była jednak niepełna, ponieważ niedziele nigdy nie miały charakteru pokutnego. Z tego powodu w VII w. do sześciu tygodni dodano brakujące dni i przesunięto początek Wielkiego Postu z niedzieli na poprzedzającą ją środę (Środę Popielcową).

O charakterze pokutnym Wielkiego Postu świadczą ponadto:

- fioletowy kolor szat liturgicznych;
- opuszczenie hymnu *Chwała na wysokości Bogu* w liturgii;
- zastąpienie radosnego śpiewu przed Ewangelią *Alleluja* słowami *Chwała Tobie, Królu wieków* albo *Chwała Tobie, Słowo Boże*;

- nieozdabianie ołtarza kwiatami;
- zasłanianie krzyży i obrazów od 5 niedzieli Wielkiego Postu do uczczenia krzyża w Wielki Piątek. Celem tego jest mocniejsze utrwalenie wizerunku ukrzyżowanego Zbawiciela w pamięci i sercach wiernych. Zasłona jest symbolem żalu i pokuty grzesznika, któremu popełnione złe czyny przysłoniły Boga. Wszelkie zasłony oddalające człowieka od Boga zostały rozdarte dzięki śmierci i zmartwychwstaniu Jezusa.

Posypywanie głów popiołem w Środę Popielcową jest również potwierdzaniem, że przygotowanie do Triduum Paschalnego ma charakter pokutny. Zwyczaj ten jako obowiązkowy w całym Kościele wprowadził pod koniec XI w. papież Urban II i postanowił, że używany popiół ma pochodzić z palm poświęconych w Niedzielę Palmową poprzedniego roku.

Sam popiół symbolizuje przemijalność, żal i ból serca, ale w połączeniu z dziełem zbawienia dokonanym przez Chrystusa staje się znakiem odrodzenia. Bóg stworzył człowieka z prochu ziemi i odrodził go w Chrystusie do nowego życia.

Należy pamiętać, że samo posypanie głów popiołem nie wystarczy. Powinno ono być jedynie znakiem, że człowiek pragnie przemiany życia polegającej na odrzuceniu grzechów i zwróceniu się całym sercem do Boga. Najistotniejszym krokiem ku temu jest przystąpienie do sakramentu pokuty.

Pomocą w zwracaniu serca ku Bogu mają służyć trzy praktyki pokutne, wskazane przez Pana Jezusa, o których przypomina fragment Ewangelii czytany w Środę Popielcową. Są nimi: jałmużna, modlitwa i post.

Strzeżcie się, żebyście uczynków pobożnych nie wykonywali przed ludźmi po to, aby was widzieli. (...) Kiedy zaś ty dajesz jałmużnę, niech nie wie lewa twoja ręka, co czyni prawa, aby twoja jałmużna pozostała w ukryciu, (...) gdy chcesz się modlić, wejdź do swej izdebki, zamknij drzwi i módl się do Ojca twego, który jest w ukryciu,(...) gdy pościsz, namaść sobie głowę i umyj twarz, aby nie ludziom pokazać, że pościsz, ale Ojcu twemu, który jest w ukryciu. A Ojciec twój, który widzi w ukryciu, odda tobie. *(Mt 6, 1–6. 16–18)*

41. Wielki Post – przygotowanie do Wielkanocy

Dzisiaj coraz większą popularnością cieszą się siłownie, ponieważ ludzie pragną dbać o dobrą kondycję fizyczną swojego ciała. Z perspektywy życia wiecznego dużo ważniejsza jest jednak dobra kondycja naszej duszy. Czas Wielkiego Postu jest okazją do zapytania siebie o stan naszej duszy i do podjęcia konkretnych postanowień, które pomogą nam kształtować silną wolę oraz pokonać własną słabość.

Z każdym rokiem waga naszych postanowień powinna wzrastać, ponieważ są one wyrazem naszego dojrzałego pragnienia, aby stawać się lepszymi ludźmi, którzy świadomie podążają do świętości.

W pracy nad sobą nie możemy tylko liczyć na własne siły, ale potrzebna nam jest Boża pomoc.

> Pamiętajmy zatem w Wielkim Poście o uczestnictwie w nabożeństwach Drogi krzyżowej i Gorzkich żali, rekolekcjach, sakramencie pokuty i częstszym uczestnictwie we Mszy św.

- Co symbolizuje popiół sypany na głowy wiernych w Środę Popielcową?

  Popiół sypany w Środę Popielcową na głowy wiernych symbolizuje nie tylko przemijalność, ale także pragnienie przemiany życia polegające na odrzuceniu grzechu i zwróceniu się całym sercem do Boga.

- Jakie jest znaczenie wielkopostnych postanowień?

  Wielkopostne postanowienia podejmowane z miłości do Boga i we współpracy z Bożą łaską umacniają naszą wolę, aby trwała w tym, co dobre i nie uległa pokusom.

1. Posługując się oficjalnym formularzem, sporządź dokument swojego postanowienia wielkopostnego.
2. Napisz po kilka przykładów postanowień, które mobilizują nas do wypełniania różnych dobrych uczynków oraz uczą, że w życiu trzeba umieć czasami z czegoś zrezygnować.
3. Napisz, kiedy w Twoim kościele są odprawiane nabożeństwa Drogi krzyżowej i Gorzkich żali.

42. Wjazd do Jerozolimy – Niedziela Palmowa

Pan Jezus trzy razy zapowiadał apostołom swoją mękę, śmierć i zmartwychwstanie. Oni jednak nie rozumieli znaczenia tych słów. Po pierwszej zapowiedzi Piotr nawet upomniał Pana Jezusa, aby nie mówił o swojej śmierci. Wtedy Pan Jezus skarcił go słowami: **(...) nie myślisz po Bożemu, ale po ludzku.** *(Mk 8, 33)*

Jezus stopniowo wprowadzał uczniów w Boże plany dotyczące cierpienia Mesjasza. Pomimo upływu czasu apostołowie nadal patrzyli na misją Pana Jezusa z punktu widzenia ludzi, a nie Boga. W czasie trzeciej zapowiedzi swojej męki i zmartwychwstania Nauczyciel powiedział do Dwunastu:

«Oto idziemy do Jeruzalem i spełni się wszystko, co napisali prorocy o Synu Człowieczym. Zostanie wydany w ręce pogan, będzie wyszydzony, zelżony i opluty; ubiczują Go i zabiją, a trzeciego dnia zmartwychwstanie». Oni jednak nic z tego nie zrozumieli. Rzecz ta była zakryta przed nimi i nie pojmowali tego, o czym była mowa. *(Łk 18, 31–34)*

Gdy się przybliżyli do Jerozolimy (...) Jezus posłał dwóch uczniów i rzekł im: „Idźcie do wsi, która jest przed wami, a zaraz znajdziecie oślicę uwiązaną i źrebię z nią. Odwiążcie je i przyprowadźcie do Mnie! (...) Stało się to, żeby się spełniło słowo Proroka: (...) Oto Król twój przychodzi do Ciebie łagodny, siedzący na osiołku, źrebięciu oślicy. Uczniowie poszli i uczynili, jak im Jezus polecił. Przyprowadzili oślicę i źrebię i położyli na nie swe płaszcze, a On usiadł na nich. A ogromny tłum słał swe płaszcze na drodze, inni obcinali gałązki z drzew i ścielili na drodze. A tłumy, które Go poprzedzały i które szły za Nim, wołały głośno: Hosanna Synowi Dawida! Błogosławiony Ten, który przychodzi w imię Pańskie! Hosanna na wysokościach! Gdy wjechał do Jerozolimy, poruszyło się całe miasto (...). *(Mt 21, 1–11)*

Po trzech latach publicznej działalności wieść o nauczaniu i znakach Pana Jezusa rozeszła się po całej Galilei, Samarii i Judei. W Jerozolimie tłumy witały Go jak prawdziwego króla. Chrystus przybył tam, aby spełnić słowa zapowiedzi i dokonać dokonać dzieła zbawienia. W ten sposób chciał ukazać, jak bardzo miłuje wszystkich ludzi.

42. Wjazd do Jerozolimy – Niedziela Palmowa

Pamiątkę triumfalnego wjazdu Chrystusa do Jerozolimy Kościół obchodzi w ostatnią niedzielę Wielkiego Postu. Jej pełna nazwa brzmi: *Niedziela Palmowa, czyli Męki Pańskiej*. Wtedy rozpoczyna się Wielki Tydzień – czas szczególnego skupienia, wyciszenia i przeżywania wydarzeń zbawczych.

Kiedyś w tym dniu kapłan wychodził przed zamknięte drzwi kościoła i uderzał w nie trzy razy krzyżem. Wówczas otwierano drzwi i wszyscy wchodzili do wnętrza świątyni. Oznaczało to, że zamknięte niebo zostało nam otworzone dzięki zasłudze krzyżowej śmierci Chrystusa.

Kościół podkreśla, że Jezus wkroczył do Jerozolimy jako Król i Pan. Nawet, jeżeli kilka dni później umarł okrutną śmiercią, to nie pozbawiła Go ona królewskiego majestatu. Zapowiadany Król przyszedł, aby oddać życie jako okup za grzechy swojego Ludu i w ten sposób utrwalić swoje panowanie.

W Niedzielę Palmową w liturgii używa się szat koloru czerwonego, które podkreślają królewską godność Chrystusa oraz Jego mękę i śmierć na krzyżu. W tym dniu przed główną Mszą św. wierni najczęściej gromadzą się przed kościołem, przynosząc ze sobą palmy wykonane z rozkwitających gałązek wierzbowych będących symbolem odradzającego się życia. Po ich poświęceniu przez kapłana i odczytaniu fragmentu Ewangelii mówiącym o wjeździe Chrystusa do Jerozolimy, odbywa się procesja. Wszyscy podążając z palmami w ręku i śpiewając pieśni oddają cześć Chrystusowi Królowi, który oddał swe życie za zbawienie świata. W czasie Mszy św., w sposób uroczysty odczytywany jest przez kapłana i lektorów cały opis męki Pańskiej. Po słowach mówiących o śmierci Jezusa wszyscy klękają i przez chwilę modlą się w milczeniu dziękując Jezusowi za dzieło zbawienia.

Wiarę w Chrystusa, który jest naszym Królem i z miłości oddał swoje życie za nas, każdy z nas powinien wyznać przez świadome i pobożne uczestnictwo w liturgii Niedzieli Palmowej oraz przez codzienne życie.

42. Wjazd do Jerozolimy – Niedziela Palmowa

W Niedzielę Palmową jest obchodzony Światowy Dzień Młodzieży (ŚDM). Tradycję tę wprowadził papież Jan Paweł II. Od 1986 r. w każdej diecezji młodzież pod przewodnictwem swojego biskupa spotyka się na wspólnotowej modlitwie. Co kilka lat Światowe Dni Młodzieży mają wymiar międzynarodowy i gromadzą młodych całego świata pod przewodnictwem biskupa Rzymu, czyli papieża. Odbywają się one najczęściej w czasie wakacji. Pierwsze takie spotkanie miało miejsce w Rzymie w 1985 r. w Niedzielę Palmową i następujących po niej dniach.

Napis umieszczony na krzyżu – symbolu ŚDM

„Nieście go po całej ziemi jako znak miłości Pana Jezusa do całej ludzkości i głoście wszystkim, że zbawienie i odkupienie jest tylko w Chrystusie umarłym i zmartwychwstałym ”

Św. Jan Paweł II

- Jakich zapowiedzi Jezusa nie potrafili zrozumieć apostołowie?

  Apostołowie nie potrafili zrozumieć zapowiedzi męki, śmierci i zmartwychwstania Jezusa.

- W jaki sposób mieszkańcy Jerozolimy przywitali Jezusa podczas Jego ostatniego przybycia do miasta przed świętem Paschy?

  Mieszkańcy Jerozolimy przywitali Jezusa podczas Jego ostatniego przybycia do miasta przed świętem Paschy jak prawdziwego króla. Kładli przed Nim na drodze swoje płaszcze, liście palmowe i wznosili okrzyki pełne radości.

1. Odszukaj w Za 9, 9 i zapisz w zeszycie proroctwo zapowiadające przyjazd Króla do Jerozolimy.
2. Zaprojektuj plakat zapraszający wiernych do udziału w liturgii Niedzieli Palmowej.
3. Napisz, kiedy i gdzie odbędą się następne Światowe Dni Młodzieży.
4. Odszukaj i zapisz w *Pamiętniku biblijnym*: Ps 34, 19 i Iz 40, 11.

43. Ostatnia Wieczerza – Wielki Czwartek

Pan Jezus często spożywał posiłki razem z apostołami. Przed świętem Paschy prosił ich o przygotowanie wieczerzy paschalnej, którą Izraelici spożywali na pamiątkę wyjścia z niewoli egipskiej. Pragnął świętować wspólnie z nimi. Tradycja nadała tej wieczerzy nazwę „ostatnia", ponieważ był to ostatni posiłek, który Jezus spożył z uczniami. Wieczerza miała charakter szczególnie uroczystego pożegnania, w czasie którego Pan Jezus modlił się za apostołów i przemawiał do nich, zwracając uwagę m.in. na to, że miłość powinna być podstawą ich postępowania. Był to niejako testament Mistrza.

Przykazanie nowe daję wam, abyście się wzajemnie miłowali tak, jak Ja was umiłowałem; żebyście i wy tak się miłowali wzajemnie. Po tym wszyscy poznają, żeście uczniami moimi, jeśli będziecie się wzajemnie miłowali. *(J 13, 34–35)*

Zanim jednak wypowiedział te słowa, aby apostołom było łatwiej zrozumieć co jest oznaką prawdziwej miłości, uczynił to, co w tamtych czasach wykonywali jedynie niewolnicy i służący.

Wstał od wieczerzy i złożył szaty. A wziąwszy prześcieradło nim się przepasał. Potem nalał wody do miednicy. I zaczął umywać uczniom nogi i ocierać prześcieradłem, którym był przepasany. (...) A kiedy im umył nogi, przywdział szaty i znów zajął miejsce przy stole, rzekł do nich: „Czy rozumiecie, co wam uczyniłem? Wy Mnie nazywacie „Nauczycielem" i „Panem" i dobrze mówicie, bo nim jestem. Jeżeli więc Ja, Pan i Nauczyciel, umyłem wam nogi, to i wyście powinni sobie nawzajem umywać nogi. Dałem wam bowiem przykład, abyście i wy tak czynili, jak Ja wam uczyniłem. Zaprawdę, zaprawdę, powiadam wam: Sługa nie jest większy od swego pana ani wysłannik od tego, który go posłał. *(J 13, 4–5. 12–16)*

Poprzez ten gest chciał uzmysłowić uczniom, że prawdziwa miłość polega na ofiarnej i pokornej służbie.

W czasie Ostatniej Wieczerzy ustanowił także Eucharystię przemieniając chleb w swoje ciało, a wino w swoją krew. Następnie podał je apostołom do

spożycia – udzielił im Komunii św. Wraz z Eucharystią ustanowił także sakrament kapłaństwa, bez którego nie można jej sprawować.

[Pan Jezus] wziął chleb, odmówiwszy dziękczynienie połamał go i podał mówiąc: „To jest Ciało moje, które za was będzie wydane: to czyńcie na moją pamiątkę!" Tak samo i kielich po wieczerzy, mówiąc: „Ten kielich to Nowe Przymierze we Krwi mojej, która za was będzie wylana. *(Łk 22, 19–20)*

Fot. arch. Biura Prasowego Diecezji Opolskiej

Dniem, w którym Kościół w sposób szczególny zachęca wiernych do rozważania tajemnicy ustanowienia Eucharystii i sakramentu kapłaństwa oraz zgłębienia Chrystusowego przykazania miłości wzajemnej, jest Wielki Czwartek. W tym dniu w godzinach rannych w kościele katedralnym odprawiana jest Msza Krzyżma. Sprawują ją na znak jedności z biskupem i pod jego przewodnictwem kapłani z całej diecezji. Podczas niej odnawiają przyrzeczenia złożone w dniu święceń. W czasie tej Mszy ma miejsce błogosławieństwo oleju chorych, który jest używany przy udzielaniu sakramentu namaszczenia chorych, oraz następuje poświęcenie oleju krzyżma, który jest niezbędny do udzielenia bierzmowania oraz używa się go podczas sakramentu chrztu i kapłaństwa.

Fot. arch. Biura Prasowego Diecezji Opolskiej

W godzinach wieczornych odprawiana jest w kościele katedralnym i w kościołach parafialnych Msza Wieczerzy Pańskiej, która rozpoczyna Triduum Paschalne. W kościele katedralnym i w niektórych parafiach główny celebrans, po odczytaniu Ewangelii i kazaniu, dokonuje obrzędu obmycia nóg dwunastu wybranym mężczyznom. Ma to przypominać wszystkim wiernym naukę Jezusa, że wzajemna miłość polega na pokornej służbie. Po Komunii św. Najświętszy Sakrament (Pan Jezus pod postacią chleba) zostaje

Celebrans – duchowny sprawujący liturgię.

przeniesiony do odpowiednio ozdobionej kaplicy przechowywania, która na pamiątkę pojmania i uwięzienia Jezusa nazywana jest ciemnicą. W tym miejscu trwa czuwanie przy Jezusie Eucharystycznym nawiązujące do modlitwy w Ogrójcu. Główny ołtarz zostaje obnażony, a puste tabernakulum otwarte.

Wielki Czwartek jest szczególną okazją do podziękowania Panu Bogu za dar dwóch sakramentów: Eucharystii i kapłaństwa. To dziękczynienie powinno jednak rozciągnąć się na całe nasze życie i przejawiać się w częstym uczestniczeniu we Mszy św. i przystępowaniu do Komunii św., a także w szacunku okazywanym kapłanom i modlitwie w ich intencji. Wielki Czwartek jest też okazją do podziękowania kapłanom za trud pracy duszpasterskiej i złożenia im życzeń, by wzrastali w Chrystusowym kapłaństwie i prowadzili innych do Zbawiciela.

Niech Pan Bóg obdarzy ich:
Wiarą, która nie zwątpi,
Nadzieją, która nie umrze,
Miłością, która ogarnie wszystkich.

- Dlaczego Pan Jezus obmył w czasie Ostatniej Wieczerzy nogi apostołom?

  Pan Jezus obmył w czasie Ostatniej Wieczerzy nogi apostołom, aby dać wszystkim przykład, że mają sobie wzajemnie służyć.

- Które sakramenty Pan Jezus ustanowił w czasie Ostatniej Wieczerzy?

  W czasie Ostatniej Wieczerzy Pan Jezus ustanowił sakrament Eucharystii i kapłaństwa.

1. Napisz swoimi słowami, co to znaczy służyć innym ludziom.
2. Uzasadnij, dlaczego Eucharystia jest największym skarbem, który posiadamy na ziemi.
3. Ułóż życzenia, w których podziękujesz kapłanom za sprawowaną przez nich pracę duszpasterską.
4. Odszukaj i zapisz w *Pamiętniku biblijnym*: Ap 21, 2–4.

44. Pojmanie i wyrok

Po uroczystym wjeździe Pana Jezusa do Jerozolimy arcykapłani i uczeni w Piśmie szukali sposobu, aby uwięzić i zabić Pana Jezusa. Jeszcze przed Ostatnią Wieczerzą Judasz, jeden z apostołów, udał się do nich z propozycją wydania im Jezusa. Za zdradę mistrza otrzymał zapłatę w wysokości trzydziestu srebrników.

Po Ostatniej Wieczerzy Pan Jezus wiedząc, że jest to Jego ostatni dzień przed śmiercią, poszedł modlić się do Ogrodu Oliwnego. Prosił też o modlitwę apostołów:

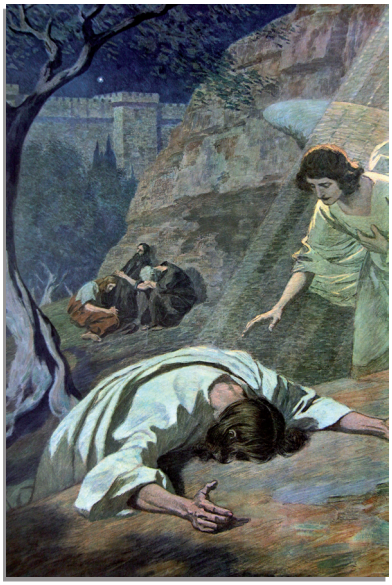

„Módlcie się, abyście nie ulegli pokusie". A sam oddalił się od nich na odległość jakby rzutu kamieniem, upadł na kolana i modlił się tymi słowami: „Ojcze, jeśli chcesz, zabierz ode Mnie ten kielich! Jednak nie moja wola, lecz Twoja niech się stanie!" Wtedy ukazał Mu się anioł z nieba i umacniał Go. Pogrążony w udręce jeszcze usilniej się modlił, a Jego pot był jak gęste krople krwi, sączące się na ziemię. Gdy wstał od modlitwy i przyszedł do uczniów, zastał ich śpiących ze smutku. Rzekł do nich: „Czemu śpicie? Wstańcie i módlcie się, abyście nie ulegli pokusie". Gdy On jeszcze mówił, oto zjawił się tłum. A jeden z Dwunastu, imieniem Judasz, szedł na ich czele i zbliżył się do Jezusa, aby Go pocałować. Jezus mu rzekł: „Judaszu, pocałunkiem wydajesz Syna Człowieczego?" *(Łk 22, 40–48)*

Po pojmaniu, żołnierze prowadzili Jezusa na przesłuchanie. Jeszcze w nocy musiał odpowiadać na pytania stawiane przez arcykapłanów żydowskich Annasza i Kajfasza. Rano postawiono Pana Jezusa przed Sanhedrynem – Wysoką Radą żydowską.

Zawołali wszyscy: „Więc Ty jesteś Synem Bożym?" Odpowiedział im: „Tak. Jestem Nim". A oni zawołali: „Na co

nam jeszcze potrzeba świadectwa? Sami przecież słyszeliśmy z ust Jego”.
(Łk 22, 70–71)

Sanhedryn nie mógł wydać wyroku śmierci na Pana Jezusa, ponieważ Izraelici znajdowali się w tym czasie pod panowaniem cesarstwa rzymskiego. Mógł to uczynić wyłącznie Piłat, który był namiestnikiem rzymskim, czyli sprawował władzę w imieniu cesarza rzymskiego. Dla Piłata stwierdzenie, że Pan Jezus jest Synem Bożym, nie było wystarczającym powodem, aby skazać Go na śmierć. Piłat odesłał Jezusa do Heroda, króla żydowskiego, ponieważ Chrystus pochodził z Galilei. Wkrótce jednak żołnierze kolejny raz przyprowadzili Jezusa przed Piłata. Sanhedryn przedstawił mu Nauczyciela jako buntownika, który podburza ludzi przeciwko cesarzowi rzymskiemu.

Piłat zapytał Go: „Czy Ty jesteś królem żydowskim?” Odpowiedział mu: „Tak, Ja nim jestem”. Arcykapłani zaś oskarżali Go o wiele rzeczy. Na każde zaś święto miał zwyczaj uwalniać im jednego więźnia, którego żądali. A był tam jeden, zwany Barabaszem, uwięziony z buntownikami, którzy w rozruchu popełnili zabójstwo. Tłum przyszedł i zaczął domagać się tego, co zawsze im czynił. Piłat im odpowiedział: „Jeśli chcecie, uwolnię wam Króla Żydowskiego?” Wiedział bowiem, że arcykapłani wydali Go przez zawiść. Lecz arcykapłani podburzyli tłum, żeby uwolnił im raczej Barabasza. Piłat ponownie ich zapytał: „Cóż więc mam uczynić z tym, którego nazywacie Królem Żydowskim?” Odpowiedzieli mu krzykiem: „Ukrzyżuj Go!” Piłat odparł: „Cóż więc złego uczynił?” Lecz oni jeszcze głośniej krzyczeli: „Ukrzyżuj Go!” Wtedy Piłat, chcąc zadowolić tłum, uwolnił Barabasza, Jezusa zaś kazał ubiczować i wydał na ukrzyżowanie.
(Mk 15, 2–3. 6–15)

Pan Jezus przyjął wyrok w samotności. Judasz Go zdradził, apostołowie nie potrafili czuwać z Nim na modlitwie w Ogrójcu, a po pojmaniu opuścili Go, Piotr nawet trzy razy wyparł się Go.

Pragniemy mieć prawdziwych przyjaciół, z którymi możemy porozmawiać na różne tematy, podzielić się problemami i radościami. Przyjaciel nigdy nas nie opuści, zawsze możemy mu ufać i na niego liczyć. Takim przyjacielem dla apostołów był Jezus. Takim przyjacielem pragnie też być dla nas. Nigdy

nas nie opuści, pragnie naszego dobra, bo bezgranicznie nas kocha. W czasie Ostatniej Wieczerzy powiedział: **Nikt nie ma większej miłości od tej, gdy ktoś życie swoje oddaje za przyjaciół swoich. Wy jesteście przyjaciółmi moimi, jeżeli czynicie to, co wam przykazuję.** *(J 15, 13–14)*

Jezus był gotowy przeżywać w Ogrójcu trwogę, przyjąć niesprawiedliwy wyrok i umrzeć na krzyżu, aby okazać nam bezgraniczną miłość.

Ważną rzeczą jest, abyśmy nie zawiedli Jezusa, lecz byli Jego prawdziwymi przyjaciółmi: trwali przy Nim, nie opuścili Go, ani nie wyparli się w trudnych chwilach. Trwanie w przyjaźni z Chrystusem polega na zachowaniu Jego nauki, unikaniu grzechu, który jest zdradą Mistrza i życiu w łączności z Nim poprzez modlitwę oraz sakramenty – zwłaszcza pokutę i Eucharystię.

W Wielki Czwartek, po przeniesieniu Najświętszego Sakramentu do kaplicy przechowywania, zaproszeni jesteśmy do trwania przy Chrystusie, który tak jak kiedyś do uczniów w Ogrodzie Oliwnym, tak i teraz zwraca się do nas: **Módlcie się, abyście nie ulegli pokusie.** *(Łk 22, 40)*

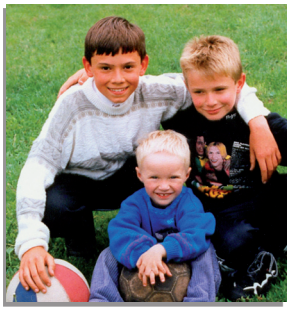

Nie powinniśmy lekceważyć tej zachęty, ale trwać przy Panu, zaświadczając o naszej wierności i prawdziwej przyjaźni. Dzięki temu będzie nam łatwiej dążyć do świętości, ponieważ im bardziej będziemy złączeni w prawdziwej przyjaźni z Jezusem, tym łatwiej będzie nam żyć w przyjaźni z drugim człowiekiem.

Kiedyś Pan Jezus zapyta mnie nie o to, ilu miałem przyjaciół, ale o to, jakim przyjacielem byłem dla innych ludzi.

- O co Pan Jezus prosił apostołów w Ogrodzie Oliwnym?

  Pan Jezus w Ogrodzie Oliwnym prosił apostołów o modlitwę.

- Kto i dlaczego domagał się śmierci Pana Jezusa?

  Śmierci Pana Jezusa domagał się Sanhedryn, ponieważ Jezus nazwał siebie Synem Bożym. Piłat skazał Go na śmierć za to, ponieważ powiedział, że jest Królem żydowskim.

1. Wymień cechy przyjaciela.
2. Napisz, co może zagrozić przyjaźni. Na czym polega zdrada?
3. Staraj się często adorować Chrystusa eucharystycznego.
4. Odszukaj i zapisz w *Pamiętniku biblijnym*: J 17, 23. 26.

45. Droga krzyżowa

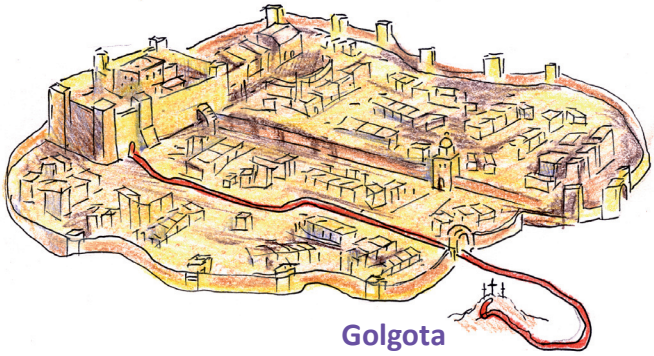
Golgota

Po wyroku wydanym przez Piłata, Pan Jezus wyruszył z krzyżem w swoją ostatnią drogę prowadzącą na Golgotę – miejsce ukrzyżowania.

Gdy Go wyprowadzili, zatrzymali niejakiego Szymona z Cyreny, który wracał z pola. Włożyli na niego krzyż, aby go niósł za Jezusem. A szło za Nim mnóstwo ludu, także kobiet, które zawodziły i płakały nad Nim. (…) Prowadzono też innych dwóch złoczyńców, aby ich z Nim stracić. *(Łk 23, 26–27. 32)*

Ewangeliści samo przejście ulicami Jerozolimy opisują bardzo krótko.

Droga prowadząca z pałacu Piłata na Golgotę nie była daleka (około 1 km), ale dla Jezusa bardzo trudna. Chrystus był wyczerpany tym, co przeżył w Ogrodzie Oliwnym, biczowaniem i ukoronowaniem cierniową koroną. Najprawdopodobniej wskutek tego oraz dźwigania krzyża niejednokrotnie upadał w drodze, choć ewangeliści o tym nie wspominają. Liczba trzech upadków przyjęta w tradycji jest symboliczna. Trójka oznacza pełnię.

Pan Jezus z własnej woli przeszedł jednak tą drogą i przyjął śmierć na krzyżu, na którą skazywano tylko największych zbrodniarzy, ponieważ uważano ją za najbardziej hańbiącą i poniżającą człowieka. Uczynił to, ponieważ miłując nas do końca, pragnął zbawić wszystkich ludzi.

Chrześcijanie, zdając sobie sprawę z ważności ofiary krzyżowej Chrystusa, zapragnęli w Jerozolimie nie tylko odwiedzać i otaczać czcią te miejsca, gdzie dokonało się nasze odkupienie, ale także rozważać mękę Pana Jezusa, aby w ten sposób uczestniczyć w Jego cierpieniach. Pomagały w tym najpierw *nabożeństwo upadków Jezusa*, a potem *nabożeństwo „dróg", czyli przejścia Pana Jezusa z pretorium Piłata na Golgotę*. Były one rozpowszechniane przez franciszkanów. Z połączenia tych dwóch nabożeństw powstało nabożeństwo, które w 1458 r. po raz pierwszy nazwano Drogą krzyżową. Początkowo liczba stacji nie była dokładnie ustalona. Ostateczny kształt nabożeństwa Drogi krzyżowej z czternastoma stacjami ustalił papież Klemens XII w 1731 r. Rozpowszechniło się ono zwłaszcza w XIX w., gdy papież Pius IX zezwolił na

45. Droga krzyżowa

STACJE DROGI KRZYŻOWEJ

Stacja I: Pan Jezus na śmierć skazany

Stacja II: Pan Jezus bierze krzyż na ramiona swoje

Stacja III: Pan Jezus pierwszy raz upada pod krzyżem

Stacja IV: Pan Jezus spotyka Matkę swoją

Stacja V: Szymon Cyrenejczyk pomaga nieść krzyż Panu Jezusowi

Stacja VI: Święta Weronika ociera twarz Panu Jezusowi

Stacja VII: Pan Jezus drugi raz pod krzyżem upada

Stacja VIII: Pan Jezus pociesza płaczące nad Nim niewiasty

Stacja IX: Pan Jezus trzeci raz pod krzyżem upada

Stacja X: Pan Jezus z szat obnażony; octem z mirrą i żółcią napojony

Stacja XI: Pan Jezus okrutnie do krzyża przybity

Stacja XII: Pan Jezus umiera na krzyżu

Stacja XIII: Pan Jezus z krzyża zdjęty; na łonie Najświętszej Matki swojej złożony

Stacja XIV: Pan Jezus do grobu złożony

Golgota = kalwaria = miejsce czaszki – wzgórze znajdujące się za murami Jerozolimy, gdzie wykonywano wyroki śmierci.

umieszczenie stacji Drogi krzyżowej w każdym kościele i kaplicy. Dziewięć ze stacji Drogi Krzyżowej ma potwierdzenie w Ewangelii.

Rozważając ostatnią stację Drogi krzyżowej powinniśmy pamiętać, że Pan Jezus nie pozostał w grobie, lecz swoim zmartwychwstaniem zwyciężył śmierć.

Kościół zaleca wiernym odprawianie nabożeństwa Drogi krzyżowej. We wspólnocie parafialnej czyni się to przede wszystkim w piątki Wielkiego Postu. W czasie nabożeństwa ministranci z krzyżem i świecami przechodzą od stacji do stacji, zaś pozostali wierni podążają za nimi lub pozostają na swoich miejscach. Przy każdej stacji, po jej zapowiedzeniu i oddaniu czci Chrystusowi przez przyklęknięcie i słowa *Kłaniamy Ci się Panie Jezu Chryste...*, rozważamy mękę Pana Jezusa, łącząc ją ze swoim życiem. Ma to doprowadzić do tego, aby w naszych sercach zrodziła się gotowość do przyjęcia i wytrwałego

Fot. arch. klasztoru Ojców Franciszkanów na Górze św. Anny

niesienia codziennych krzyży. Krzyżami są wszystkie przeżywane w życiu trudności, czyli: codzienne obowiązki, praca nad swoimi wadami, walka z pokusami, choroba i trudności w osiągnięciu dobrego celu. Przypatrując się Panu Jezusowi, który z miłości do nas przyjmuje i niesie krzyż, powinniśmy również starać się wytrwale, w łączności z Nim, nieść własne krzyże, ofiarowując je wszystkie Panu Jezusowi za wspólnotę Kościoła. Dzięki temu mogą stać się one wyrazem naszej miłości do innych ludzi.

Nabożeństwo Drogi krzyżowej możemy też odprawiać indywidualnie. Św. Jan Paweł II odprawiał je w każdy piątek oraz codziennie w Wielkim Poście.

Na wzór Drogi krzyżowej Pana Jezusa w Jerozolimie wznoszono w różnych miejscowościach kalwarie. Ich budowle przypominały wydarzenia z męki Pana Jezusa i służyły głębszemu ich przeżywaniu.

Najbliżej nas znajduje się kalwaria wzniesiona w latach 1700–1709 staraniem Jerzego Adama de Gaschin na Górze św. Anny, która zawiera nie tylko kaplice związane z męką Pana Jezusa, ale również dróżki Maryjne. Obchody kalwaryjskie związane z drogą Męki Pańskiej odbywają się tam w sobotę najbliższą uroczystości Podwyższenia Krzyża Świętego (14 września).

- Co rozważamy w czasie nabożeństwa Drogi krzyżowej?

  W czasie nabożeństwa Drogi krzyżowej rozważamy mękę i śmierć Pana Jezusa, łącząc ją z naszym życiem, aby nieść własne krzyże i ofiarować je wszystkie Panu Jezusowi za wspólnotę Kościoła.

1. Napisz rozważanie do wybranej stacji Drogi krzyżowej.
2. Pod jakim numerem w DN znajduje się nabożeństwo Drogi krzyżowej.
3. Kiedy i o której godzinie jest odprawiane w twoim kościele nabożeństwo Drogi krzyżowej?

46. Śmierć Jezusa – Wielki Piątek

Kiedy Jezus dźwigając krzyż dotarł na wzgórze Golgoty, żołnierze zdarli z Niego szaty, rozdzielając je między siebie i w południe ukrzyżowali. Z polecenia Piłata, nad jego głową zawiesili tabliczkę z podaniem winy napisanej w językach hebrajskim, łacińskim i greckim: Jezus Nazarejczyk Król żydowski.

I.N.R.I.

Po ukrzyżowaniu arcykapłani, uczeni w Piśmie, jeden ze złoczyńców, żołnierze i ludzie przechodzący pod krzyżem szydzili z Jezusa.

Jezus zaś w tym czasie modlił się za swoich oprawców:

Ojcze, przebacz im, bo nie wiedzą, co czynią. *(Łk 23, 34)*

Do ukrzyżowanego razem z nim łotra, który z żalem przyznał się do wyrządzonego zła, powiedział:

Zaprawdę, powiadam ci: Dziś ze Mną będziesz w raju. *(Łk 23, 43)*

Zaś do swojej Matki, która stała obok krzyża wraz z apostołem Janem, zwrócił się słowami: **Niewiasto, oto syn Twój** *(J, 19, 26)*, natomiast do ucznia: **Oto Matka twoja.** *(J, 19, 27)*

Pan Jezus obdarowywał ludzi miłością do końca – do ostatnich chwil swojego życia. Przed swoją śmiercią przebaczył ludziom, który zadawali mu straszne cierpienie, przybijając Jego ręce i nogi do krzyża. Przebaczył też winy jednemu z łotrów, który wyrażając przed śmiercią swój żal, nawrócił się. Zatroszczył się

Oprawca – osoba wykonująca wyrok.

o dalszy ziemski los swojej Matki, prosząc Jana, aby się nią zaopiekował. Nie zapomniał też o Janie, polecając go opiece Maryi.

Było już około godziny szóstej i mrok ogarnął całą ziemię aż do godziny dziewiątej. Słońce się zaćmiło i zasłona przybytku rozdarła się przez środek. Wtedy Jezus zawołał donośnym głosem: Ojcze, w Twoje ręce powierzam ducha mojego. Po tych słowach oddał ducha. *(Łk 23, 44–46)*

Pan Jezus umarł, oddając swego ducha Bogu Ojcu, o godzinie 15.00 – po trzech godzinach konania. Wtedy zadrżała ziemia i skały zaczęły pękać.

Widząc to wszystko, setnik wyznał: **Prawdziwie Ten był Synem Bożym**. *(Mt 27, 54)*

Jezus umierając na krzyżu dokonał naszego zbawienia. W ten sposób z narzędzia hańby i śmierci uczynił znak swojej miłości do ludzi.

W krzyżu cierpienie,
w krzyżu zbawienie,
w krzyżu miłości nauka

Znak hańby stał się znakiem miłości

Wielki Piątek to dzień, gdy we wspólnocie Kościoła przeżywamy tajemnicę zbawczej męki i śmierci Pana Jezusa. W tym dniu używa się szat liturgicznych koloru czerwonego.

Nie odprawia się jednak Mszy Świętej, ale liturgię na cześć Męki Pańskiej.

Rozpoczynając ją, kapłan wraz ze służbą liturgiczną podchodzą w zupełnej ciszy do ołtarza i modlą się, leżąc krzyżem. Pozostali wierni w tym czasie również modlą się w ciszy.

Cała liturgia składa się z czterech części. Są to:

1. Liturgia słowa, w czasie której czyta się opis męki i śmierci Pana Jezusa. Zakończeniem tej części jest rozbudowana modlitwa powszechna obejmująca dziesięć wezwań.
2. Adoracja Krzyża, podczas której, po uroczystym odsłonięciu krzyża przez kapłana w trzech etapach z trzykrotnym śpiewem: *Oto drzewo Krzyża, na którym zawisło Zbawienie świata* i odpowiedzi wiernych:

46. Śmierć Jezusa – Wielki Piątek

Pójdźmy z pokłonem, wszyscy podchodzą do krzyża, przyklękają, całują go i dziękują Chrystusowi za zbawienie świata.

3. Komunia Święta.
4. Przeniesienie Najświętszego Sakramentu do Grobu Pańskiego i wystawienie do adoracji, w czasie której Pan Jezus pod postacią chleba umieszczony jest w monstrancji osłoniętej przezroczystym białym welonem, symbolizującym całun, którym było okryte ciało Pana Jezusa po śmierci.

Wielki Piątek jest dniem smutku i żałoby. Jest dniem postu ścisłego.

Wielki Piątek przypomina nam również, że krzyż jest znakiem naszej wiary. Umieszczamy go więc nie tylko w miejscach szczególnie poświęconych Bogu, ale także w naszych domach, zakładach pracy, szpitalach i szkołach. Nosimy zawieszony na piersi i czynimy znak krzyża, wyznając wiarę.

Czasami można zobaczyć na ścianie znak, że w tym miejscu wisiał kiedyś krzyż. Ktoś go zdjął, bo mu przeszkadzał. Dlaczego?

Rachunek sumienia dotyczący miejsca krzyża w życiu

- Czy krzyż również mi przeszkadza?
- Czy w moim pokoju wisi krzyż?
- Czy pamiętam w codziennym życiu, że Jezus tak bardzo mnie ukochał, że za mnie oddał swoje życie, umierając na krzyżu?
- Czy staram się unikać grzechu, bo pamiętam, że każdy z nich nawet najmniejszy jest cierpieniem zadanym Chrystusowi?
- Czy potrafię Jezusowi oddać swoje małe i wielkie cierpienia?
- Kiedy ostatnio uklęknąłem przed krzyżem?
- Jak wykonuję na sobie znak krzyża?
- Czy przyznaję się publicznie do Chrystusa, wykonując znak krzyża, gdy przechodzę obok kościoła?

- Czym stał się krzyż dzięki ofierze Chrystusa?
  Krzyż stał się znakiem zbawczej miłości.

1. Odmów przed krzyżem modlitwę DN 26.5.
2. Wykonaj projekt Grobu Pańskiego.

47. Wigilia Paschalna – znaczenie liturgii

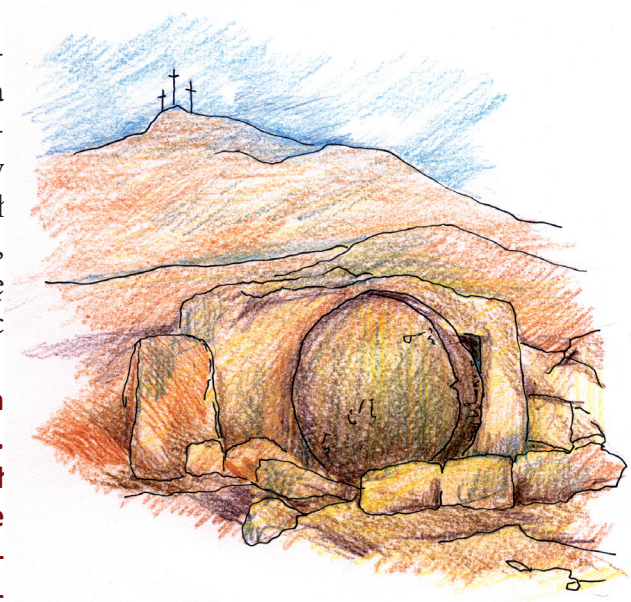

W piątek, jeszcze przed rozpoczęciem szabatu, ciało Pana Jezusa złożono w grobie. Zatroszczył się o to sprawiedliwy Józef z Arymatei, który należał do żydowskiej Wysokiej Rady, ale całkowicie nie zgadzał się z jej postępowaniem wobec Nauczyciela.

On to udał się do Piłata i poprosił o ciało Jezusa. Zdjął je z krzyża, owinął w płótno i złożył w grobie wykutym w skale, w którym nikt jeszcze nie był pochowany. Był to dzień Przygotowania i szabat zaczynał jaśnieć. Były przy tym niewiasty, które z Nim przyszły z Galilei. Obejrzały grób i w jaki sposób zostało złożone ciało Jezusa. Po powrocie przygotowały wonności i olejki; lecz zgodnie z przykazaniem zachowały spoczynek szabatu. *(Łk 23, 52–56)*

Grób Pana Jezusa był podobny do wykutej w skale pieczary. Józef i towarzyszące mu osoby mogły wejść do środka i położyć ciało na przygotowanej w tym celu kamiennej płycie. Dostępu do niego bronił ciężki, okrągły kamień. Przed grobem ustawiono jeszcze strażników, którzy mieli pilnować, aby nikt nie wykradł z niego Pana Jezusa. Dla chrześcijan miejsce to stało się szcze-

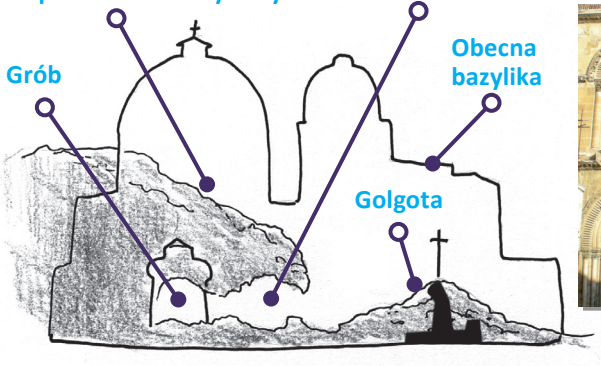

gólnie ważne, ponieważ tu dokonał się największy cud Chrystusa – zmartwychwstanie. Kiedyś to miejsce znajdowało się poza murami Jerozolimy. Obecnie jest otoczone ścianami bazyliki Grobu Pańskiego.

Wielka Sobota to kolejny dzień ciszy i skupienia. Kościół powstrzymuje się w nim od sprawowania Mszy św., dlatego główny ołtarz pozostaje obnażony. Wierni adorują w kościele Najświętszy Sakrament wystawiony w przygotowanym Grobie Pańskim. Modlą się i czuwają, dziękując za to, że Chrystus, umierając na krzyżu, ofiarował swoje życie jako odkupienie za grzechy popełnione przez każdego człowieka. Dziękują także za to, że Jezus żywy i zmartwychwstały jest nieustannie obecny z nami w Eucharystii. Powinniśmy zatem znaleźć czas na spotkanie z Jezusem Chrystusem. Adoracja jest naszym trwaniem przy Nim, wyznaniem wiary w Jego obecność, uwielbieniem Go, dziękczynieniem, przeproszeniem oraz otwarciem na Jego miłość. Jest to najwłaściwsze przygotowanie się do świętowania tajemnicy zmartwychwstania Jezusa.

Przygotowaniem do świętowania jest też poświęcenie w tym dniu w kościele pokarmów, które mamy spożywać w czasie wieczerzy paschalnej lub wielkanocnego śniadania. Należy pamiętać, że spożywanie posiłku wielkanocnego w rodzinie jest tylko uzupełnieniem przeżywanej we wspólnocie Kościoła świątecznej liturgii, dzięki której mamy udział w tajemnicy zmartwychwstania Jezusa.

W Wielką Sobotę szczególnie należy pamiętać o wyznawanej prawdzie wiary:

47. Wigilia Paschalna – znaczenie liturgii

Wstąpił do **piekieł** – krainy zmarłych oczekujących zbawienia.

Piekło – stan wiecznego potępienia, oddzielenia się od Boga, który jest miłością.

Wierzę w Jezusa Chrystusa, który ukrzyżowan, umarł i pogrzebion, **zstąpił do piekieł,** trzeciego dnia zmartwychwstał.

Pan Jezus jak wszyscy ludzie doświadczył śmierci i zstąpił do krainy zmarłych, nazywanej w Piśmie Świętym Szeolem. Udał się tam nie po to, aby w niej pozostać, ponieważ śmierć nie miała nad Nim żadnej władzy. Przyszedł jako zwycięzca i zapowiedziany po grzechu pierworodnym Zbawiciel, aby wyprowadzić z niej wszystkich sprawiedliwych, którzy zmarli od początku świata. Otworzył im bramy nieba. Na obrazach przedstawiających tę prawdę pierwszym wyprowadzonym jest właśnie Adam, który dzięki ofierze Chrystusa dostąpił chwały nieba oraz wiecznego przebywania z Bogiem.

Potem, trzeciego dnia po ukrzyżowaniu, Jezus zmartwychwstał.

- Co stało się z ciałem Pana Jezusa po śmierci krzyżowej?

  Po śmierci krzyżowej Józef z Arymatei wraz z innymi bliskimi Jezusowi osobami złożył ciało Pana Jezusa w grobie.

- Jakie znaczenie ma wyznawana przez nas tajemnica wiary, że Pan Jezus „zstąpił do piekieł”?

  Wyznawana przez nas tajemnica wiary, że Pan Jezus „zstąpił do piekieł” potwierdza, że prawdziwie doświadczył śmierci. Przybył do krainy zmarłych jako zwycięzca, aby wyprowadzić z niej wszystkich sprawiedliwych, którzy zmarli od początku świata.

1. Ułóż modlitwę, którą możesz odmówić w czasie adoracji Najświętszego Sakramentu wystawionego w Bożym Grobie. Pamiętaj, aby zawierała elementy uwielbienia, dziękczynienia, przebłagania i prośby.
2. Pamiętaj, aby pójść na adorację Pana Jezusa w Najświętszym Sakramencie w Wielką Sobotę.

48. Wigilia Paschalna – szczyt roku liturgicznego

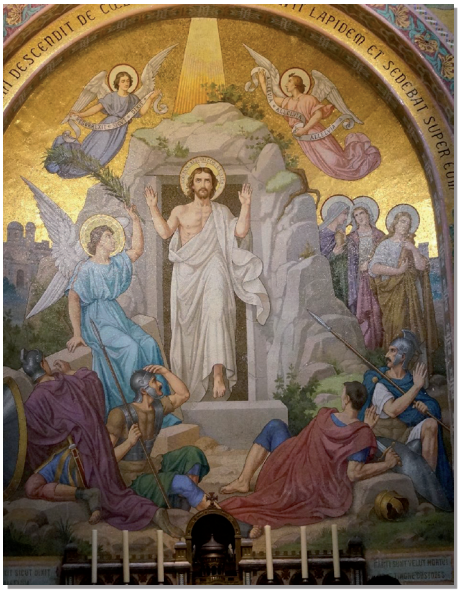

Niewiasty, które przygotowały wonności i olejki, aby namaścić ciało Pana Jezusa po śmierci lecz nie zdążyły tego uczynić ze względu na rozpoczynający się szabat, chciały spełnić swoją powinność w niedzielny poranek.

W pierwszy dzień tygodnia poszły skoro świt do grobu, niosąc przygotowane wonności. Kamień od grobu zastały odsunięty. A skoro weszły, nie znalazły ciała Pana Jezusa. Gdy wobec tego były bezradne, nagle stanęło przed nimi dwóch mężczyzn w lśniących szatach. Przestraszone, pochyliły twarze ku ziemi, lecz tamci rzekli do nich: „Dlaczego szukacie żyjącego wśród umarłych? Nie ma Go tutaj; zmartwychwstał.(...) Wtedy przypomniały sobie Jego słowa, wróciwszy zaś od grobu, oznajmiły to wszystko Jedenastu i wszystkim pozostałym. *(Łk 24, 1–6.8–9)*

Zmartwychwstanie Chrystusa potwierdziło Jego zwycięstwo nad śmiercią i szatanem. Tę prawdę przeżywamy w czasie Wigilii Paschalnej, która jest czuwaniem na cześć Zmartwychwstałego Pana. Jest to najważniejsza liturgia w roku. Sprawuje się ją wieczorem w Wielką Sobotę po zachodzie słońca lub w nocy z soboty na niedzielę. Podczas niej używa się szat liturgicznych koloru białego. Wszyscy wierni powinni przynieść ze sobą świece. Liturgia Wigilii Paschalnej składa się z czterech części.

Część pierwsza: Liturgia światła obejmuje poświęcenie ognia i paschału, czyli świecy symbolizującej zmartwychwstałego Chrystusa.

Najpierw w kościele wygasza się wszystkie światła. Na zewnątrz świątyni rozpala się ognisko, a kapłan w otoczeniu wiernych poświęca ogień. Potem poświęca paschał przy pomocy symbolicznych znaków i słów. Rylcem żłobi na nim krzyż. Nad krzyżem kreśli literę A (alfa), pod krzyżem literę Ω (omega), natomiast w powstałych polach między ramionami krzyża – cyfry bieżącego roku. Podczas tej czynności wypowiada słowa: Chrystus wczoraj i dziś; początek i koniec; Alfa i Omega. Do Niego należy czas i wieczność; Jemu chwała i panowanie przez wszystkie wieki wieków. Amen.

48. Wigilia Paschalna – szczyt roku liturgicznego

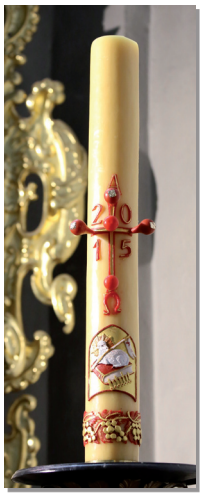

Kolejno umieszcza w paschale pięć symbolicznych gwoździ w formie krzyża, oznaczających rany Chrystusa. W tym czasie wypowiada słowa: Przez swoje święte rany jaśniejące chwałą niech nas strzeże i zachowuje Chrystus Pan. Amen.

Po tych czynnościach kapłan zapala paschał od poświęconego ognia, mówiąc: Niech światło Chrystusa chwalebnie zmartwychwstałego rozproszy ciemności naszych serc i umysłów.

Wszyscy w uroczystej procesji wchodzą do kościoła. Na jej czele celebrans niesie zapalony paschał. W trakcie procesji zatrzymuje się trzy razy i podnosi paschał w górę, śpiewając: Światło Chrystusa. Wierni odpowiadają: Bogu niech będą dzięki. Po drugim zatrzymaniu wierni zapalają świece od paschału i przekazują światło następnym osobom. Po trzecim zatrzymaniu zapala się światła w kościele. Z kolei kapłan śpiewa uroczyste orędzie wielkanocne.

Niech ta świeca płonie, gdy wzejdzie słońce nie znające zachodu: Jezus Chrystus, Twój Syn Zmartwychwstały, który oświeca ludzkość swoim światłem i z Tobą żyje i króluje na wieki wieków. (Fragment orędzia wielkanocnego)

Część druga: Liturgia słowa, która obejmuje dziewięć czytań z Pisma Świętego: siedem ze ST i dwa z NT.

Odczytywane fragmenty Pisma Świętego ST opisują: stworzenie świata (Rdz), ofiarę Abrahama (Rdz), przejście Izraela przez Morze Czerwone (Wj), trwałość przymierza zawartego przez Boga z ludźmi (Iz), nastanie nowego i wiecznego przymierza (Iz), mądrość przykazań Boga (Ba), obdarowanie wiernych nowym sercem (Ez).

Po ostatnim czytaniu ze ST zapala się świece na ołtarzu i śpiewa uroczyste *Chwała na wysokości Bogu*, w trakcie którego biją wszystkie dzwony. Następnie czytany jest fragment Pisma Świętego NT mówiący o nowym życiu, którym obdarza nas Chrystus dzięki sakramentowi chrztu.

Bracia: My wszyscy, którzy otrzymaliśmy chrzest zanurzający w Chrystusa Jezusa, zostaliśmy zanurzeni w Jego śmierć. Zatem przez chrzest zanurzający nas w śmierć zostaliśmy razem z Nim pogrzebani po to, abyśmy i my wkroczyli w nowe życie, jak Chrystus powstał z martwych dzięki chwale Ojca. Jeżeli bowiem przez śmierć, podobną do Jego śmierci, zostaliśmy z Nim złączeni w jedno, to tak samo będziemy z Nim złączeni w jedno przez podobne zmartwychwstanie. *(Rz 6, 3–11)*

Z kolei następuje uroczyste odśpiewanie *Alleluja* i odczytanie fragmentu Ewangelii opisującej zmartwychwstanie Pana Jezusa, o którym mamy opowiadać innym ludziom.

Część trzecia: Liturgia chrzcielna obejmuje poświęcenie wody, udzielenie chrztu i odnowienie przyrzeczeń chrzcielnych.

Po odśpiewaniu *Litanii do Wszystkich Świętych* kapłan poświęca wodę w chrzcielnicy, wstawiając do niej paschał i wypowiadając słowa modlitwy, m.in.: Prosimy Cię, Panie, niech przez Twojego Syna zstąpi na tę wodę moc Ducha Świętego, aby wszyscy przez chrzest pogrzebani razem z Chrystusem w śmierci, z Nim też powstali do nowego życia. Przez Chrystusa, Pana naszego. Amen.

Następnie może być udzielony chrzest św. dzieciom lub dorosłym, którzy pragną żyć zgodnie z nauką Chrystusa, wyznając wszystkie prawdy wiary katolickiej.

Po zakończonym obrzędzie chrztu wszyscy, wierni stojąc i trzymając w rękach zapalone świece, odnawiają przyrzeczenia chrztu. Wyrzekają się zła i wyznają wiarę w Boga, odpowiadając na pytania kapłana. Na zakończenie tej części kapłan kropi lud wodą święconą.

Część czwarta: Liturgia eucharystyczna, w której złożony na ołtarzu chleb i wino stają się Ciałem i Krwią Chrystusa – pokarmem wiernych na życie wieczne.

Po Komunii św. może nastąpić procesja rezurekcyjna z Najświętszym Sakramentem, która uroczyście zwiastuje zmartwychwstanie Chrystusa.

48. Wigilia Paschalna – szczyt roku liturgicznego

Podczas niej śpiewa się pieśń: *Wesoły nam dzień dziś nastał* lub *Chrystus zmartwychwstan jest.*

Na początku procesji niesie się krzyż procesyjny, przyozdobiony czerwoną stułą oraz figurę Zmartwychwstałego. Po zakończeniu procesji kapłan błogosławi wiernych Najświętszym Sakramentem. Na zakończenie śpiewa się wielkanocną antyfonę do Najświętszej Maryi Panny: *Raduj się nieba Królowo* lub *Wesel się, Królowo miła.*

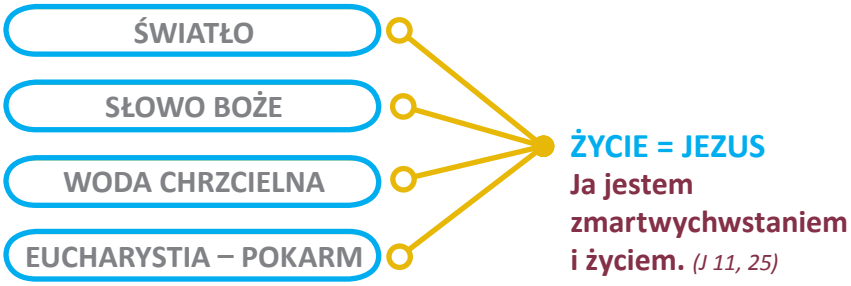

Wigilia Paschalna jest najważniejszą ze wszystkich liturgii sprawowanych w ciągu roku, dlatego powinniśmy ze wszystkich sił starać się w niej uczestniczyć.

Jeżeli Wigilia paschalna jest odprawiana wieczorem, to wtedy procesja rezurekcyjna ma miejsce w niedzielny poranek. W ciągu niedzieli wielkanocnej czcimy Chrystusa zmartwychwstałego, uczestnicząc w ofierze Mszy św. i przyjmując Komunię św. Wieczorem odprawiane są w naszych kościołach nieszpory wielkanocne, które kończą Triduum Paschalne.

1. Kiedy pierwszy raz twoja świeca rozbłysła światłem pochodzącym od zapalonego paschału?
2. Napisz, jakie zadanie otrzymały kobiety od anioła po zmartwychwstaniu Pana Jezusa. W jaki sposób możemy je wypełniać?

49. Spotkania ze Zmartwychwstałym

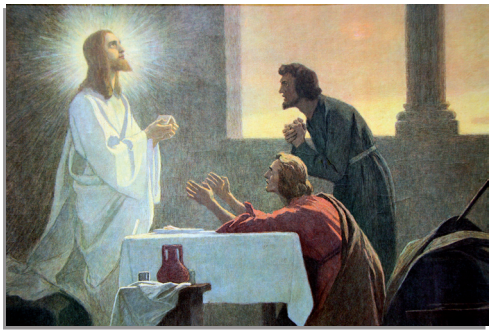

Potwierdzeniem faktu zmartwychwstania Chrystusa stał się nie tylko pusty grób i słowa anioła, ale także ukazywanie się zmartwychwstałego Pana.

Po swym zmartwychwstaniu, wczesnym rankiem w pierwszy dzień tygodnia, Jezus ukazał się najpierw Marii Magdalenie. *(Mk 16, 9)*

Tego samego dnia dwaj uczniowie Jezusa wyruszyli z Jerozolimy w drogę do Emaus. Rozmawiali o tym, co ostatnio wydarzyło się. Ze smutkiem mówili o nadziejach, jakie wiązali z Nauczycielem, Jego pojmaniu, ukrzyżowaniu, pochowaniu i pustym grobie, który znalazły niewiasty. Jednak nic z tego nie rozumieli. Nie wiedzieli, że Pan Jezus zmartwychwstał.

Gdy tak rozmawiali i rozprawiali z sobą, sam Jezus przybliżył się i szedł z nimi. Lecz oczy ich były niejako na uwięzi, tak że Go nie poznali. (…) On rzekł do nich: „O nierozumni, jak nieskore są wasze serca do wierzenia we wszystko, co powiedzieli prorocy! Czyż Mesjasz nie miał tego cierpieć, aby wejść do swej chwały?” I zaczynając od Mojżesza poprzez wszystkich proroków wykładał im, co we wszystkich Pismach odnosiło się do Niego. Tak przybliżyli się do wsi, do której zdążali, a On okazywał, jakoby miał iść dalej. Lecz przymusili Go, mówiąc: „Zostań z nami, gdyż ma się ku wieczorowi i dzień się już nachylił”. Wszedł więc, aby zostać z nimi. Gdy zajął z nimi miejsce u stołu, wziął chleb, odmówił błogosławieństwo, połamał go i dawał im. Wtedy oczy im się otworzyły i poznali Go, lecz On zniknął im z oczu. *(Łk 24, 13–18. 25–31)*

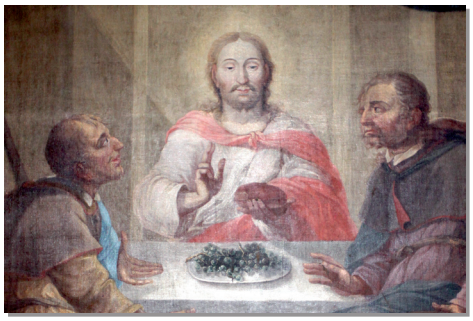

Przypomnieli sobie, z jakim poruszeniem słuchali w drodze Jego wyjaśnień dotyczących starotestamentalnych proroctw o Mesjaszu. Natychmiast wyruszyli z powrotem do Jerozolimy, aby obwieścić Apostołom, że Jezus prawdziwie żyje. Apostołowie zaś opowiedzieli im o tym, jak Pan ukazał się Szymonowi.

49. Spotkania ze Zmartwychwstałym

Wtedy już wszyscy mieli pewność, że Jezus prawdziwie zmartwychwstał. Rozradowali się tym całym sercem.

Apostołowie i uczniowie Jezusa stali się świadkami zmartwychwstania Pana. Mężnie, z wiarą głosili wszystkim, że Jezus jest prawdziwym Synem Bożym, który powstając z martwych, pokonał śmierć i żyje.

Na pamiątkę zwycięstwa Chrystusa nad śmiercią obchodzimy najważniejszą uroczystość – Zmartwychwstanie Pańskie. Przypada ono w niedzielę po pierwszej wiosennej pełni księżyca. Najistotniejszym momentem świętowania jest uczestnictwo we Mszy Świętej. Podczas niej spotykamy się ze Zmartwychwstałym Panem, który tak samo, jak uczniom będącym w drodze do Emaus, wykłada nam Pisma. Dzieje się to w czasie liturgii słowa, gdy słuchamy docierających do nas z ambony fragmentów Pisma Świętego i ich wyjaśnień. Chrystus, podobnie jak w Emaus, łamie też dla nas chleb. Czyni to, gdy na ołtarzu dzięki wypowiedzianym przez kapłana słowom przemienia chleb w swoje Ciało, a wino w swoją Krew, ofiarując się za nas swojemu Ojcu. W czasie Komunii św. karmi nas swoim Ciałem, obdarzając wszystkimi potrzebnymi łaskami. Po zakończeniu Mszy św., zgodnie ze słowami rozesłania: *Idźcie w pokoju Chrystusa,* wracamy do domów, do naszych bliskich, aby dzielić się z nimi radością i owocami spotkania z Chrystusem. W ten sposób przedłużamy nasze świętowanie. O wieczornej porze zaproszeni jesteśmy jeszcze do kościoła na nieszpory – wspólnotową modlitwę Kościoła, która jest dopełnieniem świętowania.

Zmartwychwstanie Chrystusa świętujemy nie tylko w Wielkanoc. Czynimy to także w każdą niedzielę, która jako pierwszy dzień tygodnia jest pamiątką zmartwychwstania Pana – Dniem Pańskim. W tym dniu wspólnota Kościoła od początków chrześcijaństwa, aż do dziś, gromadzi się na sprawowaniu Eucharystii, aby w ten sposób spotkać się z Chrystusem zmartwychwstałym. Powinniśmy zawsze pamiętać o tym, że prawdziwe świętowanie każdego Dnia

Pańskiego, czyli niedzieli, to przeżywanie go w łączności z Jezusem. Najbliżej zaś naszego Pana w ziemskim życiu jesteśmy w czasie Eucharystii.

Bez niedzielnej Eucharystii nie ma prawdziwie chrześcijańskiego życia.

Każda NIEDZIELA to pamiątka zmartwychwstania Pana Jezusa.
Każda MSZA ŚW. to nasze spotkanie ze Zmartwychwstałym Panem.
Każda KOMUNIA ŚW. to nasz pokarm na życie wieczne, który już dziś przemienia:

smutek ⇨ w radość,
zwątpienie ⇨ w nadzieję,
słabość ⇨ w siłę,
grzeszność ⇨ w świętość.

Wierzysz w to? – Wiara to nie tradycja!

Dzień pierwszej Komunii Świętej nie jest tylko wyjątkowym, jednorazowym wydarzeniem, ale to początek naszego życia w komunii z Panem Jezusem.

Z wiarą oddaj swoje życie Panu, który pokonał śmierć. Wtedy może je przemieniać i prowadzić Ciebie do życia wiecznego.

- Dzięki czemu uczniowie rozpoznali w Emaus zmartwychwstałego Pana Jezusa?

  Uczniowie rozpoznali zmartwychwstałego Pana Jezusa po tym, jak uczynił to samo, co w czasie Ostatniej Wieczerzy – wziął chleb, odmówił błogosławieństwo, połamał go i dał im.

- Jakie wydarzenie jest naszym spotkaniem ze zmartwychwstałym Jezusem?

  Naszym spotkaniem ze zmartwychwstałym Jezusem jest każda Msza św.

1. Dlaczego niedziela jest wyjątkowym dniem tygodnia? Postaraj się podać możliwie jak najwięcej wyjaśnień, które wskazują, że niedziela jest dniem dla Boga i rodziny.
2. Przyjmując Komunię św., niesiesz Zmartwychwstałego Jezusa innym ludziom. Napisz, czym możesz ich dzięki temu obdarowywać w codziennym życiu.
3. Odszukaj i zapisz w *Pamiętniku biblijnym*: Hbr 1, 3.

50. Dary Zmartwychwstałego

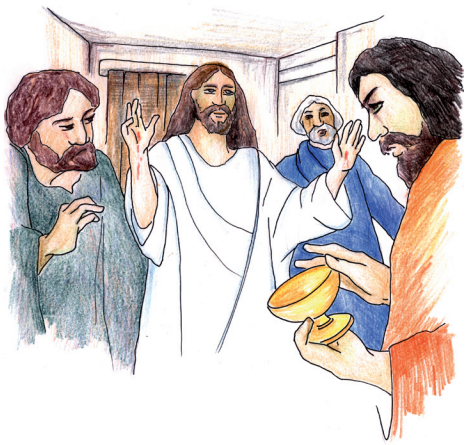

Wieczorem, w dniu zmartwychwstania, Jezus przyszedł do Apostołów przebywających w wieczerniku, którego drzwi były zamknięte, ze względu na ich lęk przed Żydami.

(...) Stanął pośrodku i rzekł do nich: „Pokój wam!" A to powiedziawszy, pokazał im ręce i bok. Uradowali się zatem uczniowie ujrzawszy Pana. A Jezus znowu rzekł do nich: „Pokój wam! Jak Ojciec Mnie posłał, tak i Ja was posyłam". Po tych słowach tchnął na nich i powiedział im: „Weźmijcie Ducha Świętego! Którym odpuścicie grzechy, są im odpuszczone, a którym zatrzymacie, są im zatrzymane". *(J 20, 19–23)*

Pan Jezus w ten sposób nie tylko przekonał obecnych apostołów o swoim zmartwychwstaniu, ale także przekazał im swoje dary. Najpierw pragnął wypełnić pokojem ich serca, które były zatrwożone wydarzeniami w ostatnich dniach. Potem przekazał wszystkim apostołom, nawet nieobecnemu wśród nich Tomaszowi, władzę odpuszczania grzechów mocą Ducha Świętego. W ten sposób ustanowił sakrament pokuty i pojednania. Sam, będąc Synem Bożym, posiadał władzę odpuszczania grzechów i w czasie publicznej działalności przebaczał je ludziom. Czynił to wtedy, gdy w sercu grzesznika dostrzegał szczery żal i pragnienie nawrócenia. Odpuścił grzechy paralitykowi, który został do Niego przyniesiony; kobiecie prowadzącej grzeszne życie, która podczas uczty wyraziła swoją skruchą oraz kobiecie, która popełniła grzech cudzołóstwa, za co groziło jej ukamienowanie.

Ustanawiając sakrament pokuty i pojednania pragnął, aby po Jego wniebowstąpieniu wszyscy ludzie do końca świata, a więc także my, mogli przez posługę apostołów i ich następców mocą Ducha Świętego dalej otrzymywać odpuszczenie grzechów, a poprzez to przybliżać się do Boga.

Każdy grzech jest brakiem naszej miłości do Boga i oddala nas od Niego. Jest również krzywdą wyrządzoną sobie samemu i drugiemu człowiekowi.

GRZECH NISZCZY
- **miłość do Boga**
- **miłość do bliźnich**
- **miłość do siebie samego**

Grzech powszedni (lekki) osłabia w nas życie Boże, które otrzymujemy w sakramencie chrztu i utrwalamy, przystępując do innych sakramentów. Grzech śmiertelny (ciężki) niszczy w nas całkowicie życie Boże. Jeśli żałujemy za zło popełnione myślą, mową, uczynkiem i zaniedbaniem, Chrystus przywraca nam utracone życie Boże w sakramencie pokuty. Dzieje się to mocą Ducha Świętego, gdy kapłan, czyniąc znak krzyża, wypowiada słowa rozgrzeszenia:

Bóg, Ojciec miłosierdzia, który pojednał świat ze sobą przez śmierć i zmartwychwstanie swojego syna i zesłał Ducha Świętego na odpuszczenie grzechów, niech ci udzieli przebaczenia i pokoju przez posługę Kościoła. I JA ODPUSZCZAM TOBIE GRZECHY W IMIĘ OJCA I SYNA, I DUCHA ŚWIĘTEGO.

Wyrazem przyjętego przebaczenia jest wypowiedziane przez nas słowo AMEN.

Należy mieć świadomość, że w ten sposób nie tylko jednamy się z Bogiem, ale także ze wspólnotą Kościoła. Przyjmując przebaczenie, otrzymujemy jednocześnie pomoc do walki ze złem, a nasze serca wypełniają się pokojem i radością.

Grzech

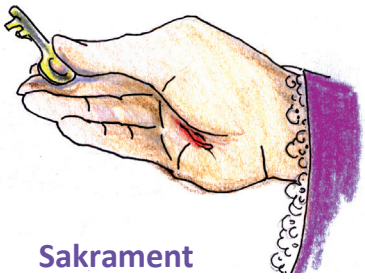

Sakrament pokuty i pojednania

50. Dary Zmartwychwstałego

Do sakramentu pokuty i pojednania trzeba się dobrze przygotować. W ciszy i w skupieniu, po modlitwie do Ducha Świętego, trzeba starać się dobrze przemyśleć swoje czyny – zrobić rachunek sumienia, żałować za popełnione grzechy, postanowić poprawę, szczerze wyznać grzechy oraz odprawić zadaną pokutę i naprawić wyrządzone krzywdy.

Każdy z nas bez wyjątku potrzebuje ciągłego nawracania się do Boga. Każdy z nas musi uznać swoją grzeszność i z pokorą błagać:

Panie, w miłosierdziu swoim udziel mi łaski, abym mógł nawrócić się do Ciebie i starał się dobrze żyć.

Powinniśmy cenić sobie sakrament pokuty i pojednania oraz korzystać z niego regularnie (raz w miesiącu). Jeżeli zdarzy się, że grzech ciężki zniszczy życie Boże naszej duszy, starajmy się jak najszybciej przystąpić do niego, aby odzyskać na nowo utraconą łaskę Bożą.

Jesteśmy stworzeni przez Boga do życia Bożego – do życia w wolności od grzechu.

- Jaki sakrament ustanowił Pan Jezus w dniu zmartwychwstania?

  W dniu zmartwychwstania Pan Jezus ustanowił sakrament pokuty i pojednania.

- Dlaczego Pan Jezus ustanowił sakrament pokuty i pojednania?

  Pan Jezus ustanowił sakrament pokuty i pojednania, aby wszyscy ludzie mogli żyć w jedności i przyjaźni z Panem Bogiem.

1. Wymień i wyjaśnij warunki sakramentu pokuty. Który z nich jest najważniejszy.
2. Odszukaj w Piśmie Świętym fragmenty, które mówią o tym, że Pan Jezus miał władzę odpuszczania grzechów: Łk 5, 17–26; Łk 7, 36–50; J 8, 1–11. Wypisz słowa, którymi Pan Jezus odpuszczał ludziom popełnione przez nich grzechy.
3. W DN odszukaj sakrament pokuty i pojednania dla dzieci. Napisz, jaki numer ma *Modlitwa przed rachunkiem sumienia* i *Modlitwa po otrzymaniu rozgrzeszenia.*

51. Niedziela Miłosierdzia

Dzieło zbawcze dokonane przez Pana Jezusa to wielkie świadectwo miłości Boga do wszystkich ludzi.

Tak bowiem Bóg umiłował świat, że Syna swego Jednorodzonego dał, aby każdy kto w Niego wierzy, nie zginął, ale miał życie wieczne. Albowiem Bóg nie posłał swego Syna na świat po to, aby świat potępił, ale po to, by świat został przez Niego zbawiony. *(J 3, 16–17)*

Syn Boży stał się człowiekiem, nauczał, czynił cuda, błogosławił, odpuszczał grzechy, cierpiał, przyjął śmierć krzyżową, zmartwychwstał i ustanowił sakramenty święte, aby wypełnić misję zleconą Mu przez Ojca – pojednać ludzi z Bogiem i otworzyć im bramy nieba. W ten sposób dał ludziom doświadczyć Bożego miłosierdzia, którym Bóg otaczał cały świat już od stworzenia. W szczególny sposób Boże miłosierdzie widoczne było w podejściu Jezusa do grzeszników, którzy otrzymywali przebaczenie każdego grzechu, jeśli tylko z żalem pragnęli się nawrócić. Potwierdzeniem tego jest *Przypowieść o miłosiernym ojcu* (Łk 15, 11–32), która opowiada o ojcu przyjmującym z miłością powracającego i żałującego za swoje grzechy syna.

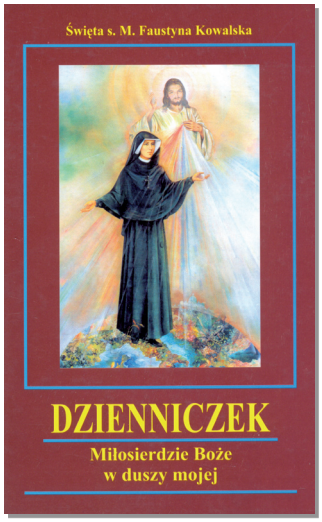

Także dzisiaj człowiek może doświadczać Bożego miłosierdzia. Jezus bowiem, po swoim zmartwychwstaniu i wniebowstąpieniu, zesłał Ducha Świętego, aby dalej Jego mocą działać we wspólnocie Kościoła, aż do skończenia świata i poprzez sakramenty święte udzielać swej łaski potrzebnej każdemu do osiągnięcia życia wiecznego.

Dla podkreślenia prawdy o Bożym miłosierdziu, Kościół ustanowił święto Miłosierdzia Bożego, które obchodzone jest w pierwszą niedzielę po Wielkanocy, czyli w II Niedzielę Wielkanocną, zwaną też Niedzielą Miłosierdzia Bożego. Święto to ogłosił całemu Kościołowi papież Jan Paweł II, 30 kwietnia 2000 r. Do ustanowienia tego święta przyczyniło się orędzie przekazane przez siostrę Faustynę Kowalską (1905–1938), która nazywana jest *Apostołką Miłosierdzia Bożego* lub *Sekretarką Jezusa Miłosiernego*. Od dzieciństwa odznaczała się umiłowaniem modlitwy, pracowitością,

Stary Zakon – Stary Testament – Stare Przymierze.

Formy kultu – sposoby oddawania czci Panu Bogu, uwielbienia Go.

posłuszeństwem i wrażliwością na ludzką biedę. Do szkoły chodziła niecałe trzy lata. Potem jako kilkunastoletnia dziewczyna opuściła dom i poszła na służbę do zamożnych rodzin. W wieku dwudziestu lat wstąpiła do Zgromadzenia Sióstr Matki Bożej Miłosierdzia, w którym spełniała obowiązki kucharki, ogrodniczki i furtianki. Cierpienia, których doświadczała z powodu gruźlicy płuc i chorób przewodu pokarmowego, składała jako dobrowolną ofiarę za grzeszników. Dostąpiła łaski wielu prywatnych objawień Pana Jezusa Miłosiernego, które opisała w „Dzienniczku". Pan Jezus skierował do niej następujące słowa:

W Starym Zakonie wysyłałem proroków do ludu mego z gromami. Dziś wysyłam ciebie do całej ludzkości z Moim miłosierdziem. Nie chcę karać zbolałej ludzkości, ale pragnę ją uleczyć, przytulając do swego miłosiernego Serca.

W ten sposób potwierdził misję siostry Faustyny, która polegała na:

– przypomnieniu prawdy wiary, objawionej w Piśmie Świętym o miłosierdziu Boga względem każdego człowieka, nawet największego grzesznika;
– przekazaniu nowych form kultu Miłosierdzia Bożego;
– zaangażowaniu ludzi w głoszenie prawdy o Bożym Miłosierdziu.

Siostra Faustyna zmarła mając zaledwie 33 lata. Papież Jan Paweł II zaliczył ją w 1993 r. do grona błogosławionych, a w 2000 r. do grona świętych.

Za pośrednictwem siostry Faustyny Jezus uwrażliwił cały świat na wielkie znaczenie Nabożeństwa do Bożego Miłosierdzia. Istotą tego nabożeństwa jest postawa zaufania wobec Boga. Zaufanie to wyraża się w pełnieniu Jego woli zawartej w przykazaniach. Drugim warunkiem tego nabożeństwa jest okazywanie miłosierdzia bliźnim. Te dwa elementy są podstawą do uwielbienia miłosiernego Boga poprzez:

1. Obraz Jezusa Miłosiernego, na którym zmartwychwstały Pan ubrany w białą szatę wznosi jedną rękę do błogosławieństwa, a drugą dotyka swojej szaty na piersiach, skąd wychodzą dwa promienie: blady symbolizujący wodę, *która usprawiedliwia dusze* oraz czerwony oznaczający krew, *która jest życiem dusz*. Nie-

odłącznym elementem obrazu są umieszczone w podpisie słowa: *Jezu, ufam Tobie;*

2. Święto Miłosierdzia Bożego, które obchodzone jest w II Niedzielę Wielkanocną;
3. Koronkę do Miłosierdzia Bożego, którą można odmawiać na różańcu w następujący sposób:

- Na początku: **Ojcze nasz..., Zdrowaś Maryjo... i Wierzę w Boga.**
- Na dużych paciorkach (jeden raz):
  Ojcze Przedwieczny, ofiaruję Ci Ciało i Krew, Duszę i Bóstwo najmilszego Syna Twojego, a Pana naszego Jezusa Chrystusa, na przebłaganie za grzechy nasze i świata całego;
- Na małych paciorkach (10 razy):
  Dla Jego bolesnej męki miej miłosierdzie dla nas i świata całego.
- Na zakończenie po pięciu dziesiątkach trzy razy:
  Święty Boże, Święty Mocny, Święty Nieśmiertelny, zmiłuj się nad nami i nad całym światem.

4. Godzinę Miłosierdzia – godzina śmierci Pana Jezusa na krzyżu (15.00), w której Jezus obiecuje udzielać łask, o które wierni ufnie i wytrwale będą prosić ze względu na zasługi Jego bolesnej męki. Pan Jezus powiedział do siostry Faustyny: „Staraj się w tej godzinie odprawiać Drogę krzyżową (...), a jeżeli nie możesz odprawić drogi krzyżowej, to przynajmniej wstąp na chwilę do kaplicy i uczcij Moje serce, które jest pełne miłosierdzia w Najświętszym Sakramencie; a jeżeli nie możesz wstąpić do kaplicy, pogrąż się w modlitwie tam, gdzie jesteś, chociaż przez króciutką chwilę" (*Dzienniczek s. Faustyny*).
5. Szerzenie czci Miłosierdzia Bożego poprzez uczynki miłosierdzia względem duszy i ciała.

Co to jest miłosierdzie?

Miłosierdzie to czuła miłość wyrażająca się w konkretnych czynach i przebaczeniu krzywd. Naśladując Boga, powinniśmy ją okazywać bliźnim każdego dnia.

1. Wymień uczynki miłosierdzia wobec duszy i ciała.
2. Przypomnij sobie przypowieść i zapisz, dlaczego marnotrawny syn powrócił do domu.
3. Odszukaj i zapisz w *Pamiętniku biblijnym*: Rz 8, 31.

52. Powrót do Ojca – wniebowstąpienie

Zmartwychwstały Pan Jezus przez czterdzieści dni ukazywał się apostołom, aby spotykając się z nimi, umocnić ich wiarę. Przed powrotem do swojego Ojca powiedział:

„Gdy Duch Święty zstąpi na was, otrzymacie Jego moc i będziecie moimi świadkami w Jeruzalem i w całej Judei, i w Samarii, i aż po krańce ziemi.” Po tych słowach uniósł się w ich obecności w górę i obłok zabrał Go im sprzed oczu. Kiedy uporczywie wpatrywali się w Niego, jak wstępował do nieba, przystąpili do nich dwaj mężowie w białych szatach. I rzekli: „Mężowie z Galilei, dlaczego stoicie i wpatrujecie się w niebo? Ten Jezus, wzięty od was do nieba, przyjdzie tak samo, jak widzieliście Go wstępującego do nieba”. *(Dz 1, 8–11)*

Dla apostołów wniebowstąpienie Pana Jezusa było ostatnią chrystofanią, czyli spotkaniem z Jezusem po Jego zmartwychwstaniu.

Miejscem wniebowstąpienia była Góra Oliwna oddalona o 1 km drogi od Jerozolimy. Obecnie na jej szczycie znajduje się mała kaplica zamieniona na meczet, gdzie znajduje się skała otoczona prostokątną ramą, z której – według tradycji – Chrystus wstąpił do nieba.

Wniebowstąpienie Pana Jezusa jest ukoronowaniem całego dzieła zbawczego dokonanego przez Jego śmierć i zmartwychwstanie. Jezus wstąpił do nieba – to znaczy wszedł do chwały jako Bóg i człowiek ze zmartwychwstałym ciałem i duszą. Uczynił to własną mocą. Był to moment szczególnego wywyższenia Jezusa, który jako Pan, mając

Jeruzalem – Jerozolima.

Meczet – miejsce modlitwy muzułmanów.

KKK – Katechizm Kościoła Katolickiego.

władzę nad wszelkim stworzeniem w niebie i na ziemi, jest godzien odbierać uwielbienie. Co do natury Bożej jest On równy swojemu Ojcu, a więc także odbieraniu najwyższej czci. Ta prawda zawarta jest w słowach: *Wstąpił do nieba, siedzi po prawicy Boga Ojca Wszechmogącego.*

Stwierdzenie „siedzieć po prawicy" nie oznacza dosłownie miejsca po prawej stronie Boga Ojca, ale odbieranie najwyższej chwały. Z wniebowstąpieniem Pana Jezusa łączy się także potwierdzenie Jego powtórnego przyjścia na ziemię przy końcu świata. Chrystus powróci, aby ostatecznie zwyciężyło dobro i wszystko zostało powierzone Bogu, co wyrażają słowa: *Stamtąd przyjdzie sądzić żywych i umarłych*.

Wniebowstąpienie Pana Jezusa jest przypomnieniem, że również wszyscy ludzie powołani są do nieba. Każdy człowiek powinien wiedzieć, czym właściwie jest niebo.

Niebo, do którego wstąpił i zaprasza wszystkich ludzi Jezus Chrystus NIE JEST niebem, które widzimy nad naszymi głowami.

Niebo jest stanem przebywania z Bogiem twarzą w twarz, trwaniem w nieustannej miłości z Nim.

„Niebo jest celem ostatecznym i spełnieniem najgłębszych dążeń człowieka, stanem najwyższego, ostatecznego szczęścia" – (KKK 1024).

Ludzki umysł jest zbyt ograniczony, aby wszystko to dokładnie pojąć. Język jest natomiast zbyt ubogi, aby wyrazić to słowami.

Ani oko nie widziało, ani ucho nie słyszało, ani serce człowieka nie zdołało pojąć, jak wielkie rzeczy przygotował Bóg tym, którzy Go miłują

(1 Kor 2, 9)

Skoro niebo jest całkowitym zjednoczeniem się z Bogiem, to dążąc do jego osiągnięcia powinniśmy dbać już w czasie ziemskiego życia o „niebo" w naszej duszy, czyli łaskę Bożą. Czynimy to, unikając wszelkich grzechów, zwłaszcza ciężkich, niszczących życie Boże w nas, a także okazji do nich. Przyjmowanie Jezusa w Komunii św. umacnia naszą więź z Bogiem, a korzystanie z sakra-

mentu pokuty przywraca nam utraconą łaskę Bożą i dodaje siły do walki z pokusami i złem.

Ref. O-o-o niebo jest w sercu mym. (4 ×)
1. Królestwo Boga tutaj jest – niebo jest w sercu mym.
Majestat Jego pośród nas – niebo jest w sercu mym.
On radość swą przynosi nam – niebo jest w sercu mym.
Ogarnia nas świętości blask – niebo jest w sercu mym.

2. Pan za mnie zmarł, bym życie miał – niebo jest w sercu mym.
To życie, które wiecznie trwa – niebo jest w sercu mym.
W Chrystusie cała ufność ma – niebo jest w sercu mym.
Dziedzictwem moim Chrystus Pan – niebo jest w sercu mym.

3. Świątynią Bóg uczynił nas – niebo jest w sercu mym.
Węgielny kamień Chrystus Pan – niebo jest w sercu mym.
Gdy wróci z sobą, weźmie nas – niebo jest w sercu mym.
Oblubienica woła: „przyjdź" – niebo jest w sercu mym.

(www.spiewnik.com)

Na pamiątkę wstąpienia Pana Jezusa do nieba Kościół, pragnąc przypomnieć nam o wszystkich prawdach, które w tym wydarzeniu są zawarte, obchodzi w czwartek czterdziestego dnia po Wielkanocy uroczystość Wniebowstąpienia Pańskiego. Ze względów praktycznych w niektórych krajach, również w Polsce, od 2004 r. przesunięto ją z czwartku na siódmą niedzielę wielkanocną.

- Jaką prawdę wiary podkreśla uroczystość Wniebowstąpienia Pańskiego?

Uroczystość Wniebowstąpienia Pańskiego podkreśla, że Chrystus własną mocą wstąpił do nieba i zasiada po prawicy Boga Ojca. Przypomina też o naszym powołaniu do nieba.

1. Odszukaj w kalendarzu, kiedy w tym roku przypada uroczystość Wniebowstąpienia Pańskiego.
2. Napisz sms, w którym zaprosisz kolegów, aby razem z tobą w łączności z Jezusem Chrystusem pielgrzymowali przez życie w stronę nieba.
3. Odszukaj i zapisz w *Pamiętniku biblijnym*: 2 Kor 5, 18–20.

53. Dopełnienie zbawczych tajemnic

W czasie ostatniej wieczerzy Pan Jezus zapowiedział apostołom, że pośle im Pocieszyciela. Później, przed swoim wniebowstąpieniem, nakazał im oczekiwać zesłania Ducha Świętego, który napełni ich mocą, aby mogli świadczyć o Chrystusie. Apostołowie wrócili do wieczernika, gdzie razem z Maryją i wiernymi słuchaczami Jezusa (około 120 osób), trwali na modlitewnym oczekiwaniu. W tym czasie wybrano również Macieja w miejsce Judasza do grona dwunastu apostołów.

Kiedy nadszedł wreszcie dzień Pięćdziesiątnicy, znajdowali się wszyscy razem na tym samym miejscu. Nagle dał się słyszeć z nieba szum, jakby uderzenie gwałtownego wiatru, i napełnił cały dom, w którym przebywali. Ukazały się im też języki jakby z ognia, które się rozdzieliły, i na każdym z nich spoczął jeden. I wszyscy zostali napełnieni Duchem Świętym, i zaczęli mówić obcymi językami, tak jak im Duch pozwalał mówić. Przebywali wtedy w Jerozolimie pobożni Żydzi ze wszystkich narodów pod słońcem. Kiedy więc powstał ów szum, zbiegli się tłumnie i zdumieli, bo każdy słyszał, jak przemawiali w jego własnym języku. „Czyż ci wszyscy, którzy przemawiają, nie są Galilejczykami?" – mówili pełni zdumienia i podziwu. „Jakżeż więc każdy z nas słyszy swój własny język ojczysty? *(Dz 2, 1–8)*

Piotr napełniony Duchem Świętym wyszedł na ulice Jerozolimy, gdzie z mądrością i odwagą przemówił do zebranych ludzi. Głosząc zmartwychwstałego Chrystusa, nawoływał słuchaczy do zmiany życia i przyjęcia chrztu. Jego wezwania posłuchało wtedy około trzech tysięcy osób, które przyjęły chrzest. W ten sposób wspólnota ludzi wierzących, czyli Kościół, z niewielkiej liczby rozrosła się w większą społeczność, która coraz bardziej się powiększała.

Dzień zesłania Ducha Świętego to początek wspólnoty Kościoła, która z wiarą i odwagą, napełniona Duchem Świętym, głosi naukę Chrystusa całemu światu.

Pięćdziesiątnica – święto żydowskie, które było pamiątką otrzymania Dekalogu oraz dziękczynieniem Bogu za zebrane plony.

53. Dopełnienie zbawczych tajemnic

Dopełnienie zbawczych tajemnic polegało na tym, że Duch Święty został posłany, aby dalej prowadzić dzieło Jezusa. Dzięki Niemu we wspólnocie Kościoła dalej żyje i działa Chrystus. Jego mocą, poprzez sakramenty święte, do ludzkich serc dociera Boża łaska. Duch Święty oświeca umysły ludzi, aby mogli zrozumieć Boże słowo i według niego żyć. Uczy modlitwy, rozpala serca miłością i jednoczy. Prowadzi i uświęca Kościół. Jest „duszą Kościoła", Jego wewnętrzną siłą.

„Czym jest dusza w ciele człowieka, tym jest Duch Święty dla Ciała Jezusa Chrystusa, którym jest Kościół." *Św. Augustyn*

Duch Święty działając w Kościele, uświęca każdego z nas. Przypomina o tym św. Paweł:

Czy nie wiecie, że jesteście świątynią Boga i że Duch Boży mieszka w was? (...) Świątynia Boga jest święta, a wy nią jesteście. *(1 Kor 3, 16–17)*

Fot. arch. Sióstr Służebniczek Ducha Świętego od Wieczystej Adoracji z Nysy

Od momentu chrztu świętego Duch Święty napełnia nas swymi darami: mądrością, rozumem, radą, męstwem, umiejętnością, pobożnością, bojaźnią Bożą. Oświeca nasz umysł, abyśmy mogli wybierać to, co najwłaściwsze i zgodne z Bożą wolą. Uzdalnia nas także do modlitwy.

Na pamiątkę wydarzenia, które miało miejsce w wieczerniku w dniu Pięćdziesiątnicy Kościół, również pięćdziesiąt dni po zmartwychwstaniu, obchodzi uroczystość Zesłania Ducha Świętego. Popularnie nazywamy ją Zielonymi Świątkami, ponieważ przypada w czasie, gdy przyroda zadziwia pięknem zieleni i kwiatów. Jest to jedna z najważniejszych uroczystości w roku liturgicznym. Przygotowujemy się do niej, odprawiając przez dziewięć dni nabożeństwo, nazywane nowenną do Ducha Świętego. W uroczystość Zesłania Ducha Świętego używa się szat liturgicznych koloru czerwonego. W tym dniu kończy się okres wielkanocny.

Zielone Świątki są dniem dziękczynienia za wszystkie dary otrzymywane od Ducha Świętego we wspólnocie Kościoła i w życiu osobistym. Są też okazją do wyrażenia wdzięczności Panu Bogu za Kościół, w którym razem z innymi

możemy dążyć do zbawienia. Jednocześnie stają się zachętą do pielęgnowania w naszym życiu modlitwy do Ducha Świętego. Najczęściej pamiętamy o niej przed katechezą, rachunkiem sumienia, trudnymi wyborami, a także w skomplikowanych sytuacjach. Ważną rzeczą jest, abyśmy starali się każdy dzień rozpoczynać indywidualną modlitwą do Ducha Świętego, prosząc Go, aby obdarzał nas swoimi darami i pomagał dokonywać dobrych wyborów.

Codziennie do Ducha Świętego modlił się św. Jan Paweł II. Czynił to zachęcony przez swojego ojca, który polecił mu odmawiać następującą modlitwę:

Duchu Święty, proszę Cię o dar mądrości do lepszego poznawania Ciebie i Twoich doskonałości Bożych, o dar rozumu do lepszego zrozumienia ducha tajemnic wiary świętej, o dar umiejętności, abym w życiu kierował się zasadami tejże wiary, o dar rady, abym we wszystkim u Ciebie szukał rady i u Ciebie ją zawsze znajdował, o dar męstwa, aby żadna bojaźń ani względy ziemskie nie mogły mnie od Ciebie oderwać, o dar pobożności, abym zawsze służył Twojemu Majestatowi z synowską miłością, o dar bojaźni Bożej, abym lękał się grzechu, który Ciebie, o Boże, obraża. Amen.

- Kiedy obchodzimy uroczystość Zesłania Ducha Świętego?

  Uroczystość Zesłania Ducha Świętego obchodzimy w pięćdziesiątym dniu po zmartwychwstaniu Pana Jezusa.

1. Staraj się każdy dzień rozpoczynać modlitwą do Ducha Świętego.
2. Napisz, co Duch Święty sprawia w Kościele.
3. Odszukaj i zapisz w *Pamiętniku biblijnym*: 1 J 4, 10.

VI

Serce Jezusa i Maryi źródłem i wzorem naszej pobożności

54. Imiona Maryi

W czasie zwiastowania archanioł Gabriel zwrócił się do Maryi:
Bądź pozdrowiona, łaski pełna, Pan z Tobą, błogosławiona jesteś między niewiastami. *(Łk 1, 28)*

Poprzez te słowa podkreślił, że Maryja jest wypełniona całkowicie łaską, czyli życiem w przyjaźni z Bogiem. Słowa anioła stały się biblijną podstawą do przyjęcia prawdy, że Maryja, wybrana przez Boga na Matkę Zbawiciela, została zachowana od grzechu pierworodnego. Nie popełniła też żadnego innego grzechu. Nazywamy ją więc Niepokalaną. Ta czystość duszy Maryi świadczy o jej prawdziwym pięknie. Człowiek bowiem wolny od grzechu ma piękne serce.

„Rzeczywiście, Panie, Ty i Matka Twoja, sami tylko jesteście pod każdym względem piękni. Albowiem w Tobie, Panie, nie ma plamy i jakiejkolwiek zmazy nie ma także w Twojej Matce." *Św. Efrem*

Piękno opierające się przede wszystkim na życiu w przyjaźni z Bogiem stało się podstawą dla wiernych do uwielbienia Boga za łaskę, którą obdarzył Maryję, a także do okazywania Jej czci. Jednocześnie jest zachętą do świętego i dobrego życia.

Czasem, w którym szczególnie przypomina się o tym, jest miesiąc maj. Przyroda jest wtedy w pełni ożywiona po zimowym śnie. Świat rozkwita tysiącami kwiatów, drzewa zielenią się nowymi listkami i pędami. Wielu ludzi uważa, że jest to najpiękniejszy miesiąc w roku. Wierni spotykają się w kościołach, obok przydrożnych krzyży i kapliczek, aby wspólnie śpiewać pieśni i modlić się za wstawiennictwem Maryi. Pragną prosić Matkę Bożą o orędownictwo, wpatrywać się w Nią i uczyć się od Niej dobrego, świętego życia.

Pierwsze wzmianki o gromadzeniu się ludzi, aby śpiewać pieśni ku czci Matki Bożej pochodzą z V w. Zachęcali do tego wielcy święci, m.in. Cyryl Alek-

sandryjski. Szczególnym propagatorem nabożeństwa majowego był żyjący w XIII wieku Alfons X Mądry, król hiszpański, który zapraszał na nie ludzi i często sam brał w nim udział. Poddanym zalecał również wspólną modlitwę wieczorną przy figurach Matki Bożej. Król jest autorem około 450 pieśni Maryjnych. Ostatecznie nabożeństwo majowe w aktualnej formie ukształtowało się w XVIII w. za sprawą włoskiego jezuity – o. Alfonsa Muzzarelliego. W 1814 r. papież Pius VII wyraził zgodę na odprawianie go na całym świecie. Istotną częścią nabożeństwa majowego jest modlitwa litanijna do Matki Bożej, po której następuje *Pod Twoją obronę*. Nabożeństwo odprawiane w kościele, któremu przewodniczy kapłan, kończy się błogosławieństwem Najświętszym Sakramentem.

Litania – z j. gr. oznacza *błaganie, proszenie.*

NMP – skrót określenia *Najświętsza Maryja Panna.*

Jedną z najczęściej odmawianych modlitw Maryjnych w czasie nabożeństwa majowego jest *Litania Loretańska do NMP*. Powstała ona w XII wieku, we Francji, a nazwę otrzymała od miejscowości Loreto we Włoszech, gdzie była szczególnie propagowana. W środku loretańskiej bazyliki znajduje się przeniesiony z Nazaretu kamienny dom, który miał być kiedyś mieszkaniem Maryi, a potem samego Jezusa. Dzięki temu został uchroniony przed zniszczeniem.

Litania jest modlitwą błagalną, która składa się z różnych wezwań przeplatanych powtarzającą się prośbą. W *Litanii Loretańskiej* są to słowa „módl się za nami", które podkreślają, że Maryja jest naszą orędowniczką u Boga.

54. Imiona Maryi

Poprzez Nią przedstawiamy Bogu potrzeby nasze oraz innych ludzi. Wzywając Jej wstawiennictwa, posługujemy się tytułami, które nadał Jej Kościół. Maryję nazywamy między innymi: Matką dobrej rady, Matką łaski Bożej, Przyczyną radości.

Tekst *Litanii Loretańskiej do NMP* ciągle się poszerza, dzięki dopisywaniu nowych tytułów Maryi. W ostatnich latach dodane zostały wezwania: Królowo Rodzin (1995) oraz Matko Miłosierdzia (2014).

Kościół zachęca nas wszystkich do uczestnictwa w nabożeństwach majowych. Pragnie, aby piękne życie Maryi stało się i dla nas zachętą oraz przykładem podążania w codzienności drogą wiary. Poleca nam również, aby w modlitwie poprzez Jej wstawiennictwo wypraszać u Boga potrzebne łaski. Starajmy się przyjąć to zaproszenie, aby nasze życie było naśladowaniem Maryi w świętości i czynieniu dobra.

Papież Franciszek poucza nas, że Maryja „zawsze prowadzi nas do Swojego Syna, Jezusa, bo tylko w Nim jest zbawienie".

- Jakie znaczenie mają nabożeństwa majowe?

  Nabożeństwa majowe prowadzą nas poprzez Maryję do Boga. Uczą nas naśladować Maryję w dobrym i świętym życiu. Pomagają nam upodabniać się do Maryi.

1. Staraj się jak najczęściej prosić Maryję w modlitwie o wstawiennictwo. Wieczorem odmów *Litanię Loretańską do NMP*. Zapisz w zeszycie jej numer z DN.
2. Postaraj się samodzielnie ułożyć pięć własnych wezwań do Maryi.
3. Odszukaj i zapisz w *Pamiętniku biblijnym*: Rz 8, 32 i 1 J 2, 23.

55. Maryja w roku liturgicznym

W czasie zwiastowania, kiedy Maryja została pozdrowiona przez anioła, usłyszała, że Pan Bóg pragnie, aby została Matką Zbawiciela. Maryja odpowiedziała: **Oto ja służebnica Pańska, niech mi się stanie według słowa twego** *(Łk 1, 38)*. Tymi słowami wyraziła swoje posłuszeństwo wobec woli Pana Boga, którą wypełniała przez całe swoje życie. Czyniła to, ponieważ jej serce było wypełnione miłością do Wszechmogącego Pana. Mając serce otwarte dla Boga, miała je też otwarte dla ludzi. Potwierdzeniem tego jest jej postawa na weselu w Kanie Galilejskiej, na które została zaproszona nie tylko Ona, ale także Jezus i Jego uczniowie. Maryja zauważyła, że zabrakło wina. Pragnąc zaradzić tej sytuacji, powiedziała o tym Jezusowi, a później zwróciła się do ludzi usługujących na weselu: **Zróbcie wszystko cokolwiek wam powie** *(J 2, 5)*. Słudzy, posłuszni poleceniu Jezusa, napełnili stągwie wodą. Zbawiciel, ulegając słowom swojej Matki, przyszedł z pomocą młodej parze. Przemieniając wodę w wino, uczynił pierwszy cud.

NSPJ – skrót określenia Najświętsze Serce Pana Jezusa.

Maryja poprzez swoje zachowanie wskazała, że najważniejszy jest Jej syn. Wstawiła się u Niego za nowożeńcami. Poleciła też słuchać Go, czyli wypełniać Jego wolę. Matka Boża jak kiedyś służącym w Kanie Galilejskiej, tak i dzisiaj wszystkim wiernym przypomina, aby z wiarą wypełniali wolę Pana Boga. Ona sama jest w tym względzie najlepszym przykładem i wzorem do naśladowania. Jest również Orędowniczką, czyli wstawia się za potrzebującymi pomocy u swojego Syna, do którego zawsze prowadzi. Kościół, podkreślając Jej wielką godność, zachęca wiernych do naśladowania Jej oraz polecania się Jej wstawiennictwu. Dlatego ustanowił w ciągu roku różne uroczystości, święta i wspomnienia ku czci Maryi. Są one wyznaczone niemal w każdym miesiącu.

55. Maryja w roku liturgicznym

Do najbardziej znanych należą:

MIESIĄC	NAZWA	DATA
Styczeń	Uroczystość Bożej Rodzicielki Maryi	**1 stycznia**
Luty	Wspomnienie NMP z Lourdes	11 lutego
Kwiecień	Wspomnienie NMP Matki Dobrej Rady	26 kwietnia
Maj	Uroczystość NMP Królowej Polski	3 maja
	Wspomnienie NMP Fatimskiej	13 maja
	Wspomnienie NMP Wspomożycielki Wiernych	24 maja
	Święto Nawiedzenia NMP	31 maja
Czerwiec	Wspomnienie NMP Opolskiej	21 czerwca
	Wspomnienie NMP Nieustającej Pomocy	27 czerwca
Lipiec	Wspomnienie NMP z Góry Karmel, Matki Bożej Szkaplerznej	16 lipca
Sierpień	Uroczystość Wniebowzięcia NMP Matki Bożej Zielnej	**15 sierpnia**
	Wspomnienie NMP Królowej	22 sierpnia
	Uroczystość NMP Częstochowskiej	26 sierpnia
Wrzesień	Wspomnienie NMP Królowej Pokoju	1 września
	Uroczystość Narodzenia NMP Matki Bożej Siewnej	8 września
	Wspomnienie Matki Bożej Bolesnej	15 września
Październik	Wspomnienie NMP Różańcowej	7 października
Grudzień	Uroczystość Niepokalanego Poczęcia NMP	8 grudnia
Święta i wspomnienia ruchome	Święto NMP Matki Kościoła	poniedziałek po uroczystości Zesłania Ducha Świętego
	Wspomnienie Niepokalanego Serca NMP	sobota po Uroczystości NSPJ

Celem wszystkich ustanowionych w roku liturgicznym wspomnień, świąt i uroczystości maryjnych jest ciągłe przypominanie nam osoby Matki Bożej – Jej piękna, dobroci i świętości. Starajmy się naśladować Ją każdego dnia. Jeżeli napotkamy w życiu na trudności, to z ufnością powierzajmy się Jej wstawiennictwu i orędownictwu u Boga.

Pamiętajmy również o tym, aby uczestniczyć we Mszy św. w dniu nakazanych uroczystości maryjnych.

Pod Twoją obronę uciekamy się, święta Boża Rodzicielko, naszymi prośbami racz nie gardzić w potrzebach naszych, ale od wszelakich złych przygód racz nas zawsze wybawiać, Panno chwalebna i błogosławiona. O Pani nasza, Orędowniczko nasza, Pośredniczko nasza, Pocieszycielko nasza. Z Synem swoim nas pojednaj, Synowi swojemu nas polecaj, swojemu Synowi nas oddawaj. Amen.

- Czyją wolę nakazała Maryja wypełnić służącym na weselu w Kanie Galilejskiej?

  Maryja na weselu w Kanie Galilejskiej nakazała wypełnić służącym wolę Pana Jezusa, syna Bożego.

1. Napisz w zeszycie, obchodzenie których uroczystości maryjnych jest nam nakazane przez Kościół.
2. Zastanów się, w czym możesz prosić Maryję o wstawiennictwo. Powierz Jej te sprawy w czasie modlitwy wieczornej.
3. Zapisz w zeszycie z DN numer modlitwy *Pod Twoją obronę*. Jeżeli jeszcze jej nie znasz, naucz się jej na pamięć.
4. Odszukaj i zapisz w *Pamiętniku biblijnym*: Rz 8, 38–39.